

Bundesministerium für Verkehr,
Bau und Stadtentwicklung*
és a „Bundesamt für Bauwesen
und Raumordnung“;

VÁROSRESZEK MINDENKINEK

Az ExWoSt kutatási területe:

„Innováció

a család- és idősbárát

városnegyedek kialakításában”

ExWoSt

Bundesamt
für Bauwesen und
Raumordnung

NATIONALE
STADT
ENTWICKLUNGS
POLITIK

Impresszum: Az ExWoSt („Kísérleti lakás - és városépítés”) kutatási területe: Innováció a „család- és idősbárát” városnegyedek kialakításában a „Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung” és a „Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung” közös programjának része;

A kutatásban közreműködtek: Arge bgmr Landschaftsarchitekten; plan zwei Stadtplanung und Architektur; empirica AG Konzept und Bearbeitung; Urbanizers Büro für städtische Konzepte Grafische Gestaltung; (re:do) graphic and design

INNOVÁCIÓK AZ ÉLHETŐ VÁROSNEGYEDEKÉRT

Dr. Brenner János

A német Szövetségi Közlekedési, Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium (Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung – BMVBS) városfejlesztési politikája három oszlopon nyugszik: a jogszabályalkotáson, a támogatáson és – nem utolsósorban – a megfelelő platformok megteremtésén a legtágabb értelemben vett szakmai vitafórumok, kutatások nyilvánossága, az új ötletek és innovációk elősegítése érdekében. Mindezt korántsem szabad alábecsülni, hiszen támogatási programok, jogszabályok akkor születnek, ha lehetőleg minél szélesebb társadalmi párbeszéd, részvétel után bizonyos konszenzus már létrejött egy-egy problémakörrel és annak megoldási eljárásairól (itt sem a kész megoldásokról). A városfejlesztési politikában elengedhetetlenül helyet kell kapjanak a nem kész, csak félig-meddig kiforrott ötletek, az iránykeresés. A minisztérium mindebben nem irányít, hanem a katalizátor szerepét játssza, támogat, annak tudatában, hogy nem minden kísérlet sikeres (ebben áll a kísérlet lényege), de annak jogos reményében is, hogy az innovációk egy része hosszú távon hozzájárul a fenntartható városfejlesztéshez.

Ebben az összefüggésben hívta létre a BMVBS– háttérszervezete, a Szövetségi Építésügyi és Területrendezési Hivatal (Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung – BBR) segítségével az „Innovációk családok és idősebb emberek számára élhető városnegyedekért” („Innovationen für familien- und altengerechte Stadtquartiere”) kutatási programot, melynek keretében csaknem 30 millió EUR ráfordítással, több mint 30 modellprojekt segítségével a fiatalok és idősek együttélését erősíti és vizsgálja. A modellprojektek alkotják a kutatás „városfejlesztési laboratóriumát”. További részletek a www.stadtquartiere.de honlapon találhatóak.

A kutatási program anyaga önmagáért beszél, ezért itt csak három gondolatot szeretnék röviden említeni:

- A jövő a sokoldalú és vonzó városrészeké: a városi életforma előnyei a lakóhely, a közterületek sokoldalúságában rejlenek, egyszersmind az együttélés új életformáira is közösen keresünk a választ. A demográfiai átalakulás („kevesebben, öregebbek és színesebbek leszünk”) szükségessé teszi a lakhelyközeli szolgáltatások, sőt, új lakásformák kikísérletezését.
- A közterület mindenkié, de ki-ki másképp használja: az idősebbek másképp, mint a fiatalok – képletesen szólva fontos, hogy a gördeszka megférjen a kerti paddal, ugyanakkor új válaszokat keresünk a közterület-fenntartás egyre igényesebb feladatára, a civil társadalom bevonásával.
- Nem a végeredmény a legfontosabb, hanem a folyamat: a modellprojekteknél nem a „felülről jövő tervezésé” a szó, hanem a civil kezdeményezéseké, egy új tervezési kultúra kialakítása érdekében. Ezt a kihívást nekünk, várostervezőknek alkatilag nehéz elfogadnunk, hiszen többé-kevésbé mindnyájan arra lettünk kondicionálva (csúnyább szóval: idomítva), hogy mi tudjuk, hogyan kell csinálni – érdemes viszont polgártársainkra hallgatni, akikkel egy városban élünk.

Ha a kiállítás és a kiadvány néhány gondolattal hozzájárul a magyar szakmai és általános közvélemény – tapasztalatom szerint igen eleven – urbanisztikai eszmecséréjéhez, akkor megérte az előkészület néha kissé bonyolult munkáját. Köszönöm a Magyar Urbanisztikai Társaságnak és név szerint Ongjerth Richárdnak, hogy felkarolta a kiállítás budapesti bemutatásának, és a remélhetőleg maradandó kiadvány készítésének az ötletét, és az anyag tanulmányozására szeretettel kérek minden kedves érdeklődőt.

A VÁROSI ÉLETTÉR

Az európai városok hagyományos adottságainak kihasználása a jövő számára

Hogyan lehet az egyes városrészek vonzerejét a különböző népességcsoportok számára növelni? Ez központi kérdés a városok helyszínminősége szempontjából. A városi életforma előnyeinek újrafelismerése nem csak a fenn tartható európai városokról szóló Lipcsei Charta elfogadása óta határozott célja a szövetségi szintű városépítési politikának. Az előtérben a minden generáció életének helyszínéként szolgáló város jelentősége, áll.

A kormányzat legutóbbi városépítési tájékoztatójának egyik alapelve szerint a lakáspolitikai és városépítési intézkedések még szorosabb összekapcsolása szükséges, pl. a közterületek kialakításakor, és a városi infrastruktúrának a demográfiai viszonyokhoz való igazításával. 2050-re a német lakosság 38 %-a lesz 60 évesnél idősebb – ez jelenleg valamivel több, mint 20 %. A 80 éven felüliek aránya a négyeszeresére fog emelkedni, ami a népesség 12 %-át jelenti. Ez az idősödési folyamat a városokban fog mutatkozni, és megváltozott igényeket támaszt a lakóterektől kezdve a szolgáltatásokon át egészen a találkozó- és közösségi helyekig.

A jövőben kevesebb embernek lesz igénye több térre. Jelenleg az egy személyre jutó lakóterület valamivel több, mint 40 négyzetméter. Ennek további emelkedését a költségek fékezik, de nő az igény a saját lakáson kívüli „közösségi területek” iránt.

Ezek a fejlődési folyamatok mind olyan városnegyedekben játszódnak le, melyek etnikailag az eddiginél vegyesebbé válnak, így a kultúrák közötti tapasztalatcsere és érdekiegyenlítés a jövőben még fontosabb szerepet kap.

Ezzel egyidőben megváltozik az életstílus és az életvezetési stratégiák is: a modern életforma jellemzője a munka - és szabadidő térbeli, a munka - és szabadidő időbeli elkülönülése volt. Ez máig sok városban tükröződik, azonban a hivatástudatos dolgozók új szokásai, a megváltozott igények a család és hivatás kapcsolatában – mint például a munkaidő rugalmassága és egyéni igényekhez való igazítása – hozzájárulnak a munka- és lakóhely, a hivatás és kapcsolódás térbeli közeledéséhez és már időben sem olyan egyértelműen határolhatók el egymástól.

A differenciálás a válasz a városrészek új kihívásaira. Az európai város a minta a sűrűn egymás mellett és együtt élő különböző városi funkciók működésére, melynek hagyományos adottságait kell a városi életvitel és az aktuális ökológiai célkitűzések mai igényeivel összehangba hozni.

A belvárosi lakónegyedekre való fókuszálás a lakó- és élménytér összehangolását közép-pontba állító építési és társadalmi stratégia nélkülözhetetlen része.

A VÁROSNEGYED, MINT A VÁROSFEJLESZTÉS MAGJA

Az új lakóhelyek, szabadidős- és közösségi intézmények kialakításának szempontjai

Hogy lehet a belvárosi lakónegyedeket minden generáció számára vonzó lakó- és élményhellyé tenni? Az Innováció a család- és idősbárát városnegyedek kialakításában c. kutatási munka feladata az, hogy a kísérleti lakás- és városépítés keretei között összefoglalja a városnak a demográfiai mozgásokhoz való alkalmazkodási módjait. 2006 óta 26 modellkísérleten és két modellrégióban vizsgálják a közösségek, privát épületfenntartók és lakástársaságok stratégiáit, a mindenkinek megfelelő városrészek ismérveinek megfogalmazásához. A modellkísérletek és -régiók, éppúgy, mint a 30 elemzett esettanulmány jól mutatja, hogy milyen sokféle kezdeményezés létezik a különböző városnegyed-típusokban.

A kísérleti modellek és esettanulmányok kiválasztásának három irányadó szempontja, kritériuma volt:

- A vizsgált terület egy városnegyed
- Közösséget erősítő és generációkat összehozó kezdeményezés
- Sokrétű, integrált és szakpolitikán túlmutató megvalósítás.

A kutatás céljának megfelelően különböző súlyponti témaköröket adtak meg a többgenerációs városrészek minősítéséhez: közösségi intézmények, városi közterületek és az élet a szomszédsági egységekben.

- Közösségi létesítmények
- ▲ Közterek
- Lakónegyedek, szomszédsági egységek

- A közösségi intézmények úgy válhatnak közösségi hálózatok központjaivá, hogy egyben a különböző generációk kapcsolatait is erősítik.
- Az urbánus közterek a hétköznapi színterei, és ezzel a közösségi érintkezés és kommunikáció csomópontjai.
- A generációk egymás mellett élése fiataloknál és időseknél egyaránt növeli egymás elfogadását.

Minden modellkísérletet a három súlyponti témakör egyikéhez rendelhető hozzá, de fontos ugyanakkor a különböző témák kölcsönhatásának figyelembevétele is. Egy városnegyed csak a lakáskínálat, a közterek és a közösségi létesítmények összhangja megvalósulása estén válhat vonzó élettérre.

A gyakorlatból a gyakorlatért

A kísérleti helyszíneknek, régióknak és esettanulmányoknak meg kell mutatniuk azt, hogy kinek mi teszi a városi életet érdekessé, és kik tudnak ehhez valamivel hozzá is járulni. Összetett látásmódjával és a városnegyedre való összpontosításával a városfejlesztés olyan időszerű kérdéseivel foglalkozik, mely sok területen kapcsolódik a szövetségi kormányzat Szociális Város, Városátépítés Nyugaton és Keleten programjaihoz, valamint a szövetségi szintű építési kultúra-politikájához. Az így nyert ismereteknek más közösségeket és kezdeményezéseket is segíteniük kell, a saját városnegyedükre vonatkozó projektjeik útjának indításához.

A KUTATÁS TÍZ KÖZPONTI KÉRDÉSE

Az eredmények átültethetőségének biztosítása

A modellkísérletek tudományos figyelemmel kísérése, a kapott eredmények rendszerezése és az eredmények átültethetőségének érdekében tíz alapkérdés került megfogalmazásra, melyek a közös kutatási keretet adják a közösségi létesítmények, a városi közterületek és a szomszédságban való lakás súlyponti témái számára:

1 A különböző népességcsoportok mely speciális érdekei a jellemzők, különös tekintettel a generációk kapcsolatára és a nemek közötti egyenlőségre a lakás, városrész és város vonatkozásában?

2 Milyen konkrét igényei vannak a különböző korcsoportoknak a térbeli környezettel szemben a lakás, közterek és infrastruktúra tekintetében?

3 Milyen területi kihatásai vannak a kiválasztott szakterveknek a városnegyed, lakókörnyezet, épület és lakás szintjén?

4 Milyen, a térrre kiható érdeellentétek és használati konfliktusok adódnak a különböző korcsoportok között?

5 Milyen innovatív megoldások tekinthetők példaértékűnek az élhető város kialakítása és a különböző korosztályok együttélése tekintetében?

6 Hogyan lehet városrészeket, infrastruktúrát, közterületeket, lakóépületeket és lakásokat időtállóan élhetőnek úgy kialakítani, hogy azok megfeleljenek a különböző életszakaszoknak és alkalmazkodjanak a változó igényekhez?

7 Milyen lényeges kölcsönös kapcsolatok fontosak a lakás, közterület és a közösségi intézmények között a szomszédsági együttélés szempontjából?

8 Mely szereplők és szolgáltatók (lakásvállalkozások, szociális szolgáltatók, vállalkozások, egyesületek, magánszemélyek) szükségesek az élhető városrész megvalósításának és megőrzésének szempontjából?

9 Milyen együttműködési formák és eljárások segítik elő a fiatalok és idősek közötti hosszantartó érdekegyensúlyt a városnegyedekben?

10 Hogyan lehet a térbeli tervezést és más szakági terveket összehangolni a fenntarthatóan élhető városrészek kialakításának érdekében?

NYÍLT JÁTÉK KÖTÖTT SZABÁLYOKKAL

Elkötelezettség az érdekek sokfélesége iránt

Bejegyzett egyesület? Közhasznú társaság? Vagy inkább egy alapítvány? Melyik jogi forma tudja garantálni, hogy az indulási fázis nyitottsága ne vesszen egészen el, és mégis létrejőjenek egy fenntartható gazdálkodás stabil keretei? Ahol nem községek, nagy jóléti szervezetek vagy a lakásgazdaság szereplői az egyedüli megvalósítók, ott a résztvevők a választás kínjai előtt állnak. Kipróbált koncepciók leginkább a lakásügyben léteznek: a társasházi közösségek és szociális lakásfenntartók, szövetkezetek, és a hagyományos lakásgazdálkodás széles eszköztárat állítanak a közösségi szempontok szolgálatába.

A generációkon átívelő, többgenerációs szomszédsági közösségek ugyanakkor a különféle eljárások és megvalósítási módok integrálását igénylik, egyéni szükségleteik szerint. A szervezeti forma megválasztása épp úgy hatással van az (át)építési projektek megvalósítására, mint a finanszírozás vagy a projektirányítás. Az IFAS kutatási területének innovatív megközelítése ezen a területen is a különböző modellekkel való kísérletezést teszi szükségessé.

Lakásgazdálkodás új feladatokkal

A lakásépítő társaságok és szövetkezetek elsőként reagálnak a lakosság összetételének megváltozására és célzott ajánlatokkal szolgálnak a bérlőnek megtartani vagy megnyerni kívánt rétegek felé. A lakás eladása vagy bérbeadása során egyre nagyobb szerepet kap a lakókörnyezet. Ezért a lakásgazdálkodás egyre több szereplője rendez be közösségi létesítményeket, tart fenn vendéglakásokat, alkalmaz gondnokot vagy nyújt – más szolgáltatókkal együttműködve - egyéb, a városnegyed számára testreszabott szolgáltatásokat. Egyesek még új közterületi koncepciót is készítenek, és felelősséget is vállalnak a közterületekért. Sok projektnél a participáció terén szükséges tanulási készségen túl arra is szükség van, hogy az új kínálat megfelelő jogi formát kapjon.

Minél több a résztvevő, annál egyértelműbben kell a felelősségi köröket szabályozni

Nehezebb a helyzet a hagyományosan nyilvános objektumoknál: a közösségi létesítményeknél és a köztereknél. Amikor az állami hivatalok egyre nyitottabbá válnak, és a civil társadalom kezdi átvenni a felelősséget, akkor a hivatalok és felhasználók között világos megállapodásokat kell kötni. A lombok összegyűjtésével a Zöldterület-gazdálkodási Osztályt tehermentesítő polgár még nem hoz létre új közteret, és a közterületek kialakítása és ápolása végül a település hatáskörében marad.

A közösségi létesítmények és a nyilvános zöldterületek esetében a felelősség hosszú távú átvételére vonatkozó használati megállapodások új lehetőségeket nyithatnak meg, főleg ha a használók ellentételezésként beruházási forrásokhoz is jutnak. Ebben a tekintetben a kísérleti modelleknél a felelősségvállalás mértéke, a szavatosság és hasonló részletek kerültek kipróbálásra.

A kutatások esetében a projektek fejlesztésében a résztvevők összetétele a „Public-Private-Partnership”-től a lakásgazdaság egyik szereplőjével való együttműködésig, több szociális intézményfenntartó szervezet közös érdekszövetségétől a magánemberek egyéni kezdeményezéséig terjed ki, igen sokféle módon. Ezek közös nevezőjét a közösségért való tenniakarás, valamint a kötelezettséget jelentő megállapodások és világosan szabályozott kompetenciák szükségessége adja. Egy dolog azonban világos: az olyan privát megvalósítónak, amelyet a település nem támogat komolyan, hosszú távon kevés esélye van a fennmaradásra. Végül számos modellkísérlet az előtt a kihívás előtt áll, hogy a kutatásban való részvétel kezdeti lendülete után hogyan találja meg a fenntartható tevékenységi és működési formát.

A VÁROSNEGYEDEK ÉPÍTÉSI KULTÚRÁJA

A városátépítés, mint közösségi műalkotás

A civil társadalom bevonása a koncepció kialakításába csak az első lépés. Amikor elérkezik az építés megvalósításának stádiuma, újra kell alakítani az egyensúlyt a szakemberek és a résztvevő polgárok viszonyában. A polgárok ötletei, a tulajdonosok és az intézmények észrevételei, valamint az építészeti tervek és a projektmegvalósítás közötti határvonal újradefiniálásához a kutatás során számos modell kerül kipróbálásra.

Meghatározó, hogy a részvételi folyamatokban összegyűjtött tudás az alkotói koncepció minőségének jobbítását szolgálja. Egy ilyen eljáráshoz több lehetőség is van: az öntudatosan tervező polgártól, aki az építéstől csak tanácsot fogad el, a lakossági zsűrin át, mely megvitatja a pályázati terveket és kiválasztja a legmegfelelőbbet, egészen a megvalósító egyesületekig vagy azokig az intézményekig, akik a saját házukat építik át.

Az együttműködés formái messze továbbmutatnak a park padjainak kiválasztására vonatkozó döntésnél, alapvetően belenyúlnak a begyakorolt rutinfolyamatokba, és a városnegyed minden napjaira vonatkozó minőségeket határoznak meg a konkrét kérdésekben.

**A cél az, hogy az emberek újra foglalkozzanak a közös ügyekkel.
A mi terünk – a művészet és a tudás jólsikerült együttélése.
(Jürgen Sander, ny. szakiskolai igazgató)**

A meglévő állapotok kapaszkodót adnak

A legritkább esetben van szó nagy, új építkezésekről. Szinte minden modellkísérlet szervesen nőtt lakónegyedekben működik, és elgondolásaik kialakítása során a meglévő épületállományt kell figyelembe venniük. A meglévő épületek újra, vagy más módon történő hasznosításával a városképet meghatározó épületek fennmaradhatnak, és új feladatokat kaphatnak. Az optimális térelosztású, minden korosztály számára használható közösségi létesítmény elhelyezése egy régi épületben mindenképpen kompromisszumkészséget igényel. Ugyanez igaz a lakóházakra is. De éppen itt, a meglévő épületállományánál – legyen szó történelmi városrészekről, lakótelepekről, vagy a 70-es évek családiházas lakónegyedeiről – fontos a feltételeket a demográfiai változások igényeihez igazítani, és egyúttal fenntarthatóvá tenni.

A siker gyors jeleinek felhasználása

Ami látható, kíváncsivá tesz – a látható sikerek motiválják a szereplőket. A folyamatot ezért olyan lépéssorral kell megtervezni, ahol a gyorsan megvalósítható „alkalmi bútorok”, vagy bemutató-felületek, ideiglenes installációk, átmeneti hasznosítások és provizórikus konstrukciók világosan jelzik, hogy valami történik egy területen, vagy épületben. A projekt megvalósításának minden szakasza alkalmat nyújt a lakókkal való párbeszédre és ezzel a folyamat résztvevői bázisának bővítésére.

A tartalom és forma fenntartható összekapcsolása

A közösségközpontú és sokszoros részvételen alapuló projektekben a felhasználók és a tervezők szerepét újra átosztják: az előbbiek a szakértők, az utóbbiak a szolgáltatók. Minél hamarabb találunk egymásra, annál korábban valósul meg a felhasználók közreműködése révén komoly használati értékkel rendelkező projekt, melyhez az építész is hozzáadta az esztétikai szakértelmét. Ez az együttműködés funkcionálisan és megjelenésben egyaránt szokatlan, izgalmas megoldásokhoz vezethet. Mivel egy folyamat eredményeként jönnek létre, kihatásuk fenntartható, amikor például egy új épület egyházi vagy sportlétesítményi célokat egyaránt szolgálhat, vagy amikor egy könyvtár a közteret is bebútorozza. A városnegyed-koncepciók kialakításában fontos szerepük van az építési kultúra kérdésvetéseinek is, hiszen az igazán vonzó városnegyedek nem pusztán a társadalomépítés eredményei.

EGYÜTT TERVEZNI, KOOPERÁLNI ÉS FELELŐSÉGET VÁLLALNI

Az új tervezési kultúrát gyakorolni kell

» Ha semmit sem kell megváltoztatni, akkor semmit nem szabad megváltoztatni. (Detlef Voigt, reklámszakember, Sangerhausen) «

Mindegy, hogy az alulról épülő tervezési folyamatok kezdeményezései a városnegyedekből vagy kívülről érkeznek: a lakónegyedekben történő változtatások a potenciális felhasználóknak, már a tervezés stádiumában kezdődő aktív részvétele nélkül gyakran hatástalanok. A közösségi létesítmények kínálatának, a közterek kialakításának vagy a lakásalaprajzoknak a lakók igényei szerinti tervezése első látásra nem tűnik nehéznek. De amikor az illetékes települések és a megvalósítók felfogása szerint vonzó, praktikus, szép és okos tervek konfliktusba kerülnek azzal, amit a használók szeretnének, akkor hamar mutatkoznak a disszonanciák.

A participáció a „szabodon engedni tudást” jelenti

A formális, de sokszor az informális tervezési eljárások szervezői a polgárok részvételén sokszor a belvárosok kész rendezési vagy fejlesztési terveinek, mint információknak a bemutatását értik. Az élhető városnegyedek fejlesztése együttműködést igényel. Az aktív lakók már az elképzelések kialakításának kezdeti fázisaiban is részt akarnak venni. A települési igazgatás és a projektgazdák számára új kihívás a részvételi folyamatok megszervezése, és saját működésüknek az együttműködéssel és a felelősség átadásával például a helyi résztvevőkhöz való igazítása.

A tervezők és projektfejlesztők, mint moderátorok

A lakók és a használók tartós bevonása a projektteambe új modellek kipróbálásával jár együtt. Ez lehet rendszeres nyílt nap, törzsasztal, vagy a visszatérő tervezézetések rendszere. Fontosak a rendszeres alkalmak – lehetőleg a helyszínen, hogy az új projekt rögzüljön a városrész lakóinak mentális térképén. És fontos az is, hogy a közreműködők a projekt előrehaladása során minden közreműködővel megnyugtató egyezségekre jussanak.

Ehhez első sorban a közvetítőket – például a lakossági egyesületek elnökeit vagy a polgári kezdeményezések képviselőit – kell megnyerni.

Ők hozzájárulhatnak a gyors kommunikációhoz és döntéshozatalhoz. A magánkezdeményezéseknek a tervezés során szakmai támogatást kell kapniuk ahhoz, hogy a projektráirányítás ne váljon számukra áthatolhatatlan gáttá. A tervezők és a projektfejlesztők számára ez azt jelenti: másokat tenni hagyni – nekik maguknak pedig kissé másként csinálni.

A lakóknak elképzeléseik megvalósításához segítségre van szükségük. Közvetíteni, és megvalósíthatóvá tenni – ezek olyan új alapvető feladatok, amelyek lényegében alakítják át a tervezők klasszikus hivatástudatát. Ezzel megváltozott a tervezői szakmákkal szembeni elvárás. Az új irányítási modellhez nyitottságra és a folyamatok során állandó tanulásra van szükség.

» A lakó- és életteret jelentő városrész, mint a lakók és más szereplők között felosztott terület az idővel egyre pluralizálódó és differenciálódó életstílusok terén talán az egyetlen látható közös nevező, ami az ott lakók életterét összetartja. (Heike Herrmann und Barbara Lang, szociológusok) «

A lakók életterei összetartanak

A jólsikerült városiasság a városnegyedek egyes lakói számára konkrétan megélhető. Az átláthatóság, a biztonság és a közelség olyan minőségi elvárásokat jelent, amelyek minden generáció számára fontosak. A lakóterek differenciált kínálata, a szociális infrastruktúra ugyanúgy szükséges, mint a minőségi közterületek. Ahol ezek az elvárások akár csak részben teljesülnek, a lakók általában erősen kötődnek lakhelyükhöz – azzal a természetességgel, ahogy a megszokott terepen minden korosztály feltalálja magát.

A városfejlesztés a városnegyedek szempontjából

Ez elegendő alap a települések számára ahhoz, hogy városfejlesztési aktivitásukat a városrészek szempontjából alakítsák és keressék a különböző hivatali feladatkörök interdiszciplinális együttműködéseinek lehetőségét.

Ezáltal átfogó társadalmi célok valósulhatnak meg. Az „Innovációk a család- és idősbárát lakónegyedekért” kutatás modellkísérleti helyszínei jól mutatják, milyen sokfélék a német városnegyedek. A lakosok száma néhány száztól több tízezerig változik, és egyaránt megtalálhatók a kis-, közepes- és a nagy városokban. Mivel az egy városnegyedre vonatkozó célkitűzések szorosan összefüggenek az adott

helyzettel, különböző szakterületeket átfogók és a használóktól függőek, rugalmasan tudnak válaszolni az eltérő keretfeltételekre.

A városnegyedek lakóinak önszerveződése és önszegélyezése, a civiltársadalmi és magán-gazdasági elkötelezettség, valamint a szociális infrastruktúra fenntartóinak, a lakásgazdálkodóknak és a településeknek a kínálata közötti hálózatépítés ideálisan valósítható meg a városrész szintjén. Ugyanakkor természetesen az ösvárosi szempontokat is figyelembe kell venni. Környezet és összeköttetés fontos tényezői a városnegyed vonzerejének. Cél a rövid utak városának kialakítása, ami az ösváros generáció életvitelének megkönnyítését szolgálja.

Hídépítés a generációk között

A jövő városnegyede a különböző generációk közös projektjeire és igényeire fog épülni. A különböző népcsoportok közötti viták eredményeként a városnegyed érdekében önkéntes kötelezettségvállalások jönnek létre, melyek alapja a társadalmi együttélés – feltetelezve a toleranciát és tapintatot, a kölcsönös segítségnyújtást és a készséget az egymástól való tanulásra. Az egyes csoportok kötelezettségvállalásai – ha állandósultak – egy egész szomszédsgai közösségre stabilizáló hatással lehetnek. Ha ezt a lakó-, a köz- és közösségi terek differenciált kínálata kíséri, a városnegyeddal való hosszú távú azonosulás, és a különböző korosztályok számára jobb minőségű élet jöhet létre.

A LAKÓNEGYED ÚJ TECHNOLÓGIÁKKAL TÖRTÉNŐ BEHÁLÓZÁSA

Innovatív felhasználási lehetőségek a szomszédsági közösségek, épületek és közterek számára

A mindennapok legyőzésétől a megújuló energiákig

Az új technológiák széles spektruma kap innovatív alkalmazási lehetőséget a városnegyedek fejlesztése során. Segíthetik a lakók mindennapjait, amikor megóvják őket a felesleges utak megtételétől, illetve megkönnyítik a szomszédok közötti információcserét, vagy segítségnyújtást. Lehetővé teszik az olyan megújuló energiák alkalmazását, mint a Nap (napkollektorok), a szél (szélkerekek) és a Föld melege (geotermikus energia). Az olyan intelligens kulcsnélküli zárok, amelyek az épületek vezetérendszerével és a fűtés vezérlésével vannak összekötve, elősegítik a fűtést, a klímát és a szellőzés költségeivel való takarékoságot, ami a klímaváltozást tekintve egyre nagyobb jelentőséget kap.

Az intelligens világítástechnikával energia-takarékosan és költségkímélően lehet a parkok biztonságosságát, használhatóságát javítani, akusztikus hangrendszerek segíthetnek a forgalom zajától terhelt köztereket vonzóbbá tenni.

A városnegyedekben alkalmazott új technológiák egyaránt alkalmazkodnak a lakókhoz és a többi szereplőhöz, valamint a közterek és épületek kialakításához is. Fenntartható alkalmazásuk érdekében a mindenkori technológiák lehetőségeit kreatívan kell a városnegyed használati, épület- és térvonatkozású igényeivel kapcsolatba hozni. A projektekben az új technológiák alkalmazási lehetőségei ennek a széles spektrumnak megfelelően kerülnek kipróbálásra és értékelésre.

Wuppertal-Osterbaumban a lakók együttműködésével tévéadás létesült a városnegyed részére, amely nonstop adást sugároz a negyed folyamatosan frissített híreivel. Legfeljebb hét egy-két perces, naponta aktualizált modult adnak le, amit a köztéri digitális hirdetőoszlopokon vagy otthon számítógépen és tévékészüléken lehet megnézni.

A Berlieni Műszaki Egyetemmel együttműködve sokféle akusztikus vizsgálatot végeztek a rendkívül forgalmas berlieni Nauener téren.

Az eredmények közvetlenül befolyásolták a közterek tervezését. Ezen kívül úgynevezett „fülpadokat” fejlesztettek ki, melyek a közlekedési zaj eluralkodását akusztikus interferenciával törlik meg.

A berlini Wriezener Freiraum Laborban úgynevezett „SzabadRádióLigeteket” létesítettek. Ezek a fáként kialakított, napenergiával működtetett fogadó- és leadó oszlopok lehetővé teszik a parklátogatók számára, hogy mobil készülékeikkel mindenütt rácsatlakozhassanak az internetre, vagy feltölthessék az akkumulátoraikat. Ezenfelül a felállított képernyők segítségével információkat közvetítenek a park látogatóinak.

A geotermikus energia olyan új energiaforrás, amely az épületekben kialakított vezetérendszerre csatlakoztatva az épület energiafogyasztását tartósan javítani tudja. Offenburgban és Sonneberg-Wolkenrasenben a geotermikus energiát fűtésre használják. A „Családok és Generációk Központjában” (HELL-GA), Düsseldorfban a szülők megismerhetik a gyerekek számítógépjáték-világát. Ezen kívül intelligens kulcsmentes zárrendszert létesítettek.

A dessai interkulturális Generáció-parkban interaktív parkvilágítást létesítettek. A világítás a parkban lévő emberekre reagál, minél több az ember, annál világosabb van. Münchenben, Ackermannbogenben a szomszédság-börzén a fiatalok szakmai irányítás mellett GPS készülékek segítségével feltérképezték a városnegyedüket és különleges térképeket is készítettek róla.

A VÁROSNEGYED Q+ INTERNETPLATFORMJA

Magja és alapja számos felhasználásnak a városnegyedben

Sokoldalú eszköz a városnegyedért

Milyen egy városnegyed internetes közösségi platformja? Röviden: a mindennapok rendkívül sokoldalú eszköze, amely a városrész lakóinak jobb egymásközi kommunikációját és informálását szolgálja.

A szomszédsági közösségek támogatása

Egy városrész weboldalán minden internet csatlakozással rendelkező lakó sokrétű tájékoztatást kap a városrészt érintő információkról, lehetőségekről és szolgáltatásokról. Segít pl. megtakarítani a közlekedést, amikor rögtön online lehet jelentkezni a festőtanfolyamra, a kórusba vagy segítőnek a búcsú szervezésébe.

Használatával könnyebb az idősebbeknek találni valakit a környéken, aki segít a bevásárlásban, vagy egy új szekrény összeszerelésében. Babysitterek ajánlhatják rajta szolgálataikat a dolgozó szülőknek, és sokan az egyéni képességeiket – matematika-korrepetálás, vagy biciklijavítás – is fel tudják ajánlani.

A negyed térképén mindenki át tudja tekinteni a szolgáltatások kínálatát. Egy testi fogyatékos tájékozódhat például a legközelebbi gondozóközpont helyéről és az odavezető legjobb útvonalról. A sok modellkísérlet azt jelzi, fontos, hogy az ajánlatok egy billentyűnyomásra többféle nyelven is elérhetők legyenek. És végül a weboldal feladata, hogy megkönnyítse a városnegyeden belüli kapcsolatok megszaporozódását.

Célzott kínálatok létrehozása és tarthatóság a forrásokkal

A lakónegyed internetes weboldala lehetőséget nyújt a közösségi intézmények, lakó- és köztéri projektek szereplőinek a gyors és időhatékony ajánlat- és információközlésre, ami különösen a társadalmi munkában dolgozók számára fontos. A weboldalt igényfelmérés lefolytatására is használhatják, pl. egy új köztéri sporteszköz felállításával kapcsolatos fogadókészség felmérése céljából, de a weboldal az alapja a vezetékekrendszerek, vagy épületgépészeti berendezések, intelligens zárendszerek és egészségügyi szolgáltatások vezérlésének is.

Közös prototípus a német városnegyedek részére

A városnegyedek sokfélesége ideális feltételeket nyújt egy általánosan alkalmazható városrész-weboldal kifejlesztéséhez. Ennek érdekében a kutatás keretében egy kreatív, interaktív eljárással, amelybe a modellkísérletek és eset-tanulmányok számos szereplőjét bevonták, kidolgoztak egy olyan terméket, amit nyílt forráskódú alkalmazásként 2009-től minden érdekelte rendelkezésére bocsátanak. Egy olyan koncepciót alakítottak ki, amely egy báziscsomagban tartalmazza azokat az alapfunkciókat, amelyek a városnegyedek minden alkalmazásában azonosak maradnak.

Ide tartozik többek között a felhasználók menedzselése, azonosítása, vagy a definiált interface-ek megalkotása. Egy eszközkészletből a kiegészítő modulok használatával könnyelvérendszerek, eseménynaptár, kölcsönző-, csere vagy tudásbörze és még sok más választható ki. A mindenkori modult a helyi adottságokhoz lehet alakítani.

PILLANTÁS A HATÁROKON TÚLRA: ÖTLETEK 12 EURÓPAI ESETTANULMÁNYBÓL

A megszokottól való eltérés és új utak keresése

Hogy alakulnak Európában a közösségeket támogató és a generációk együttélését segítő kezdeményezések a városnegyedek vonatkozásában? Milyen szakmákat és tudományágakat átfogó stratégiák kerültek megtervezésre és alkalmazásra? Hét európai ország 12 projektje példabértékű az olyan városnegyed-fejlesztés számára, ami eltér a megszokottól és új, járható utakat mutat. Ezek az esettanulmányok adalékként szolgálnak az ExWoSt-kutatásának központi alapkérdéseihez. A generációkat átfogó városnegyed-fejlesztési koncepcióival európai összehasonlításban Németország élvonalnak számít, csak kevés projekt mutat az ExWoSt-modellkísérleteihez hasonlóan komplex koncepciót.

A Breede School az új rotterdami Nesselande városnegyed létesítésekör széles kínálatával a társadalmi kapcsolatokra helyezi a hangsúlyt. Idős és fiatal, továbbá szellemi fogyatékos emberek egy épületet és egy iskolaudvart használnak, itt 116 élethosszan megfelelő lakást létesítettek.

Rotterdam Nesselande, Breede School

Széles körű lakossági részvétel és piacutatás vezetett az Ötlebolt (Idea Store) koncepció kialakításához, Londonban.

A városnegyed igényeihez alkalmazkodva létesült: könyvtár, internethozzáférési lehetőség, kávéház, számos képzési- és tanácsadási valamint gyermekmegőrzési lehetőség. Az Ötleboltok és a helyi kiskereskedelem kölcsönösen erősítik egymást, és a magas színvonalú építészettel felértékelték az egész területet.

London, Ötlebolt

London, Angell Town

A problémás londoni Angell Town negyed lakói maguk akarták megoldani helyzetüket, ezért, szakértő szereplők bevonásával Kft-t alakítottak. Többek között olyan Életút-Ötthonokat hoztak létre, melyek a különböző életciklusok megváltozott igényeihez alkalmazkodnak, valamint igényes közterületeket.

St. Denis, Quartier Saussaie

A St. Denis-i Saussaie negyedben a lakásépítő társaságok együttműködése és a lakosság intenzív bevonása eredményeként a játék, a mozgás, sport, kikapcsolódás és pihenés tekintetében sokrétű közterületi kínálat létesült. Ezzel együtt a lakóházak földszintjeit és bejáratos környékét imázsteremtő módon felértékelték.

Basel Gundeldingerfeld, Városrészközpont

A Gundeldingerfeld városrészközpont Baselben egy átalakított gyárterületen gazdasági célú létesítmények mellett olyan nyilvános, közhasznú intézményeket hoztak létre, mint pl. egy központi fekvésű családközpont, vagy egy könyvtár.

Hága, Woonzorgzone Moerwijk

A projekt célja egy egész városnegyednek a fogyatékkal élők számára való kialakítása. A generációkat összekapcsoló koncepciót a három lakó- és gondozó központ, a gyermeknapközi és az idősek életstílus szerint összeállított lakócsoportjai közötti térbeli összeköttetés valósítja meg.

Ballerup, Egebjerggård

Az Egebjerggård Ballerupban főként a gyerekes családok, idősek és fiatalok lakóterülete. A központi tervezési lépéseket lakossági részvételi eljárás keretében valósították meg. Eredményként differenciált lakáskínálat, sokféle közösségi létesítmény és nagyrétű közterületek jöttek létre.

Koppenhága, Holmsbladsgade

Koppenhágában, a Holmsbladsgade negyedben a városrész sportéletét definiálták újra: a sport és a kultúra közötti határok folyamatosan mozgásban vannak a színház, zene, wellness, a médiaesemények és az utcai művészet között. A professzionális és társadalmi rendezvények összekapcsolása megkülönböztetett támogatást kap.

Rotterdam Hoogvliet, Heerlijkheid Park + Villa

Egy participatív „alulról felfelé” tervezés keretében jött létre Hoogvlietben a Heerlijkheid Park & Villa projekt. A park programját az évenként megrendezett fesztiválok segítségével valósították meg. Ma dísztermével és kávéházával a villa a kulturális központ, és a park látványos háttér előtt, az olajkikötő közelében helyezkedik el.

Bécs, Álompark

Az Álompark projekt Bécsben olyan játék- és segítői kínálatot kínál, amely kapcsolatokat létesít a különböző kultúrák és generációk között. Kulturális közvetítők dolgoznak társadalmi elfogultsággal a parkhasználók és a lakók között, és segítik elsimítani a konfliktusokat. Így szük helyen is jó együttélés valósulhat meg.

Bécs, Koporsógyár

Az egykori bécsi Koporsógyár területén a lakást sokféle más funkcióval köttették össze. Egy egyesület a terület belsejében 73 lakásos lakótömböt épített, és hozzá egybekapcsolták a fűtőházat, éttermet és közösségi udvarokat létesített.

Róma, Piazza dell' Acquadotto

Átalakulás a római külvárosban: lakossági kezdeményezésre egy parkolót nyilvános közterületté alakítottak. Az új Piazza dell' Acquadotto identitás-teremtő módon jeleníti meg a történelmi vízvezetékrendszert. A különböző területekre tagolt tér igényes időöltést nyújt minden népességcsoportnak.

ERŐS VÁROSNEGYEDEK A VIDÉKI RÉGIÓK VÁROSAINAK

Négy modellkísérlet a Stettiner Haff és Súdharz/Kyffhäuser régiókban

Az új szövetségi államok vidéki régióiban különösen megmutatkoznak a strukturális és demográfiai változások következményei. A magas munkanélküliség – amely elsősorban a fiataloknak a régióból való elvándorlásával függ össze – fokozott elöregedéshez, és az életszínvonal csökkenéséhez vezet. A vidéki régiók kis- és közepes városai esetében a városnegyedek önkormányzati tervezésének legfontosabb feladata, hogy intézkedéseket tegyen a lakosság helybentartása és az életkörülmények javítása érdekében.

Emellett a helyi erősségeknek és potenciáloknak a lakossággal együtt való megfogalmazása jelent olyan utat, amely segíti a jövőbe mutató életút kereteinek megteremtését. Három Súdharz/Kyffhäuser régióbeli, és egy a Stettiner Haff régiós modellkísérlet mutatja be azt, hogy hogyan lehet a strukturális és demográfiai változásokat esélyként hasznosítani. Ezek egyben részei a Szövetségi Közlekedési, Építési és Városfejlesztési Minisztérium által kezdeményezett „demográfiai változások - a régió jövőt teremti” kísérletnek is. A modellkísérletek a régió kis és közepes városaiban a generációkon átívelő lakó és közösségi létesítmények esetében sajátos lehetőségeket mutatnak.

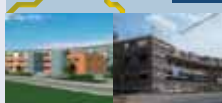

Az elvándorlással és elöregedéssel sújtott Eggesin központjában, tanácsadó és közösségi centrum létesült. A projektek az „ügyintézőbusztól” a vidéki lakosság mozgó ellátásáig tartanak. „Mégfizetik” az önkéntes munkát: a mindenkori ráfordított időt egy úgynevezett „időbank”-ban könyvelik. Így a társadalmi elfoglaltság az eddig érdektelen polgárok számára is vozó lesz.

Eggesin

Sangerhausenben a városi lakásépítő szövetkezet egy olyan többgenerációs épületet valósított meg, amely különböző lakhatási lehetőségeket nyújt a családok, párok, egyedülállók és fogyatékkal élők számára egyaránt. Az épületben egy minden korosztály részére szolgáltató központot is létesítettek, mely a városrész lakóinak találkozóhelyéül szolgál. A projektnek imázsteremtő kiugrázást kell nyújtania az egész városnegyed számára.

Sangerhausen

Helbra

Egy Helbrához hasonló kis közösség számára egy szolgáltatóház létesítése a sokgenerációs lakókörnyezetben innovációnak számít. A település központjában, azzal a céllal alakították ki egy régi épület átépítésével hat darab, az igényekhez alkalmazkodó lakást, hogy idős és fiatal a mindennapokban segítsék egymást. A továbbiakban egy kiszolgáló irodát és egy szociális tanácsadó állomást is berendeznek, amelyek a háztartásokhoz közelálló szolgáltatásokat kínálnak minden ittélő számára.

Az Óváros részleges lebontásával keletkezett Wippertor lakóterület, Sondershausen városának egyik hátrányos helyzetű negyede. Ezért a Crucis templom romjain olyan lakossági centrum létesült, mely kínálatával célzottan a negyedben élők elmagányosodását és elszigetelődését akarja megakadályozni és kiemelten a kelet-európai migráció integrálódását kell elősegíteni.

Sondershausen

A JÖVŐ VÁROSNEGYEDEI I.

Diákok fogalmazzák meg a vízióikat

A kutatások felismerései közé tartozik az is, hogy a városnegyedek átalakulóban vannak. Hogyan látják a városrészek jövőjét azok, akik a következő években, évtizedekben étellel fogják azokat megtölteni? Milyen elképzelései vannak a városrészek következő tervezői generációjának? Egy széles spektrumú projekt keretében hét főiskoláról kiválasztott diákok keresik a jövő városnegyedének közös koncepcióit.

A projekt olyan együttműködés a városépítési és tájtervezési tanszékek között, amely sokrétű tapasztalatcserét kezdeményez egy konkrét témában. A fiatal tervezők lehetőséget kapnak a városi étellel és a jövő városi tereinek a követelményeivel kapcsolatos fantáziadús elképzeléseik kifejtéséhez. Kreatív gondolataik és jövőbemutató vízióik megfogalmazásában egyelőre teljesen függetlenek az ismert irányzatoktól és programoktól.

A jövő városfejlesztésének víziói

Innovatív ötletek születtek abban a „jövőműhelyben”, ahol az új városi életmód lehetséges perspektíváit és eddig még felfedezetlen minőségi értékeket kerestek. A többnapos intenzív munkafolyamatokat az adott főiskolán tanuló diákok válogatott olvasmányokkal és iskolai rendezvényekkel készítették elő. Ezek során sokféle jövőkép körvonalazódott meg: a békés multikulturális együttélés harmonikus vízióival szemben álltak a városnegyedeket a dinamikusan fejlődő régiók flexibilis építőköveinek tekintő elképzelések.

Mindig újra felbukkannak azonban azok az alapkérdések, amelyeknek a teljes kutatás területén jelentőségük van: milyen a közösség és az egyes ember optimális viszonya? Milyen közelség a kívánatos, mekkora távolságtartás szükséges?

Biztató munka a jövőműhelyben

NetworkCity: társadalmi hálózat átalakulóban

A JÖVŐ VÁROSNEGYEDEI II.

Sokatígérő ötletek

A „jövőműhely” két gondolata nem ért véget, sőt innovatív látásmódot és újfajta tervezési metodikát hozott: a jövőhöz alkalmazkodó városnegyedek átalakulásaira gondolva alkották játékos átültetéssel a „Flexopoly” szót. A „Network city” fogalmában mindenki egy csomó a társadalmi hálón és a cél a kapcsolatok és összeköttetések megsokszorozása.

Képzés új tartalmakkal

Ahhoz, hogy a városnegyedekkel kapcsolatos kezdeményezéseket élettel töltsék meg, a jövő tervezőinek, mint „moderátoroknak, lehetővé-tevőknek és gondoskodóknak” új képességekkel kell rendelkezniük. Az „Innováció a jövő városnegyedeiben” c. diákprojekt komolyan veszi a fiatal tervezők vízióit és fantáziálsait – és egyben új, járható utakat keres az oktatás területén is.

Az ötletek és a valóság ütköztetése. A következő lépés az ideák és a víziók, valamint a városnegyedek valósága közötti kapcsolatról szól. Három modellkísérlet példáján keresztül azt vizsgálják, hogy az elméletben kifejlesztett koncepciókat át lehet-e ültetni a gyakorlatba, és ha igen, hogyan.

A kísérleti városnegyedeket Schwerinben, Sangerhausenben és Kasselben a diákok és konzulenseik alaposabban górcső alá vették. Szakmai input egészíti ki a helyszíni tapasztalatokat. Befejezésül a diákok egy tervezőműhelyben próbálják az elképzeléseket és a valóságot a konkrét projekttel összekapcsolni. Izgalmas kísérlet és fontos kiegészítése az „Innováció a mindenki számára készülő városnegyedhez” kutatási témának.

Flexopoly: játék a városnegyed lehetőségeiről

Résztevő felsőoktatási intézmények: RWTH Aachen: Institut für Städtebau und Landesplanung – Lehrstuhl für Städtebau und Landesplanung, Lehrstuhl für Planungstheorie und Stadtentwicklung; Bauhaus-Universität Weimar: Institut für europäische Urbanistik, Professur Raumplanung und Raumforschung; BTU Cottbus: Lehrstuhl Städtebau und Entwerfen, Institut für Städtebau und Landschaftsplanung- Lehrstuhl Stadttechnik; HafenCity Universität Hamburg: Institut für Städtebau- und Quartiersentwicklung – Department Stadtplanung, Arbeitsgebiet Wohnen und Stadtteilentwicklung, Institut für Stadt- und Regionalökonomie/-soziologie; Technische Universität Berlin: Institut für Landschaftsarchitektur und Umweltplanung, Institut für Stadt- und Regionalplanung – FG Bestandsentwicklung und Erneuerung von Siedlungseinheiten; TU Dortmund: Fachgebiet Städtebau und Bauleitplanung, Fachgebiet Stadt- und Regionalsoziologie; Universität Kassel: Fachgebiet Städtebau, Fachbereich Architektur Stadtplanung Landschaftsplanung – Fachgebiet Stadt- und Regionalplanung; Universität Stuttgart: Lehrstuhl Stadtplanung und Entwerfen, Städtebau-Institut – Fachgebiet Orts- und Regionalplanung.

A KÖZÖSSÉGI ÉRZÉS TERET IGÉNYEL

Olyan színes, mint maga a negyed - a közösségi létesítmények választéka

A sokoldalúan használható társadalmi infrastruktúra élővé és vonzóvá teszi a városnegyedet. Közösségi központ, találkozóhely, többgenerációs ház, polgárok háza, a kultúrák háza – a kutatásban és az esettanulmányokban a projektek nevének a sokfélesége világgossá tesz azt, hogy milyen sokféle közösségi intézmény létezik. Nemcsak a méreteikben és kínálatukban nagyon különbözőek, de az üzemeltetők indíttatása és a szereplők összetétele tekintetében is.

A társadalmi változások következtében sok olyan közintézmény szűnt meg, amelynek a működése csak egy célcsoportra épült. Lakossági csoportok, lakásgazdálkodók és települések vállalkoznak a szociális infrastruktúra átalakítására azért, hogy a városnegyedekben a közösségi lét a generációkat átfogó tartalmat és helyet kapjon. Ez azt mutatja, hogy a közösségi intézmények fejlesztése és működtetése egyre inkább a különböző szereplők új együttműködésein alapul.

A közösségi intézmények alapvető feladatai:

- a szomszédsgai közösségek kialakulásának és az integráció folyamatának az előmozdítása
- hálózati csomóponti funkció a városrészben

- helyi tanácsadási és képzési lehetőségek kínálata
- kulturális és szabadidős lehetőségek kínálata a negyed lakóinak
- „háztartásközeli” szolgáltatások kínálata segítségnyújtás a mindennapok során
- a társadalmi munka aktiválása.

Egyes intézmények ezekből csak néhányat látnak el, mások a különböző funkciók komplex csomagját veszik át a városnegyedben. Mindegyikben közös, hogy az összetartozás helyszíneivé és a fejlődés motorjaivá válhatnak a városnegyedekben, és teszt-területeket teremtenek a közgondoskodás új útjai számára.

A kísérletekben és esettanulmányokban példaértékű megoldások találhatók:

- a város lakóinak közérdekű felelősségvállalására,
- a társadalmi infrastruktúra átalakítása érdekében létrehozott együttműködések sokrétűségére,
- a városnegyed kommunikációjában lehetséges új módszerekre.

SCHWERIN NEU-ZIPPENDORF
INGELHEIM
ERFURT OFFENBURG
MÜNCHEN
DÜSSELDORF
SONNEBERG-WOLKENRASEN
HAMBURG
BREMEN

A helyi társadalmi elkötelezettség nélkülözhetetlen az intézmények fejlesztése és a kisugárzó hatás megteremtése szempontjából. Kibontakozásukhoz és fennmaradásukhoz elismerésre és professzionális támogatásra van szükség, hogy ezáltal a közösségi létesítmények a generációk együttműködésének kristályosodási pontjaiként betölthessék feladatukat a városrészben.

HÁROMBÓL EGYET: ÖSSZEFOGÁS A VÁROSNEGYED-KÖZPONTÉRT

Bréma, Neue Vahr Nord, Család- és városnegyedközpont

Központi résztvevők: Bréma Város Szociális Szolgáltató Hivatala; Szociális Központ Vahl/Schwachhausen, Horn-Lehe; Sankt Petri Gyermek- és Ifjúságsegítő; Advertus ambulanc Evangelikus Egyház-község, Vahl; pro loco Várostervező és Térségfejlesztő Iroda, Bréma

» Egy ilyen projektet itt megvalósítani nem kis csoda, ez egy nagy csoda. (Werner Mühl, körzeti hivatalvezető) «

A strukturális problémák konzekvens felvállalása

A brémai Neue Vahr nagy lakótelep strukturális problémákkal küzdött. A vásárlási lehetőségek és a szociális szolgáltatások leépülése elsősorban a korlátozott mobilitású idősebb, szociálisan hátrányos helyzetű lakosok és a migrációs háttérű sokgyerekes családok számára okozott nehézséget a mindennapok során. A helyi családi és városnegyed-központtal Neu Vahr északi részén egy központi találkozóhely jön létre, komplex hasznosítási programmal, kinti és benti játék- és szabadidős lehetőségekkel. A létesítmény feladata nem utolsósorban az interkulturális és generációkat átfogó kommunikáció javítása.

Három meglévő épület alakult át integratív központtá

A kísérletnek két súlypontja van: egyik oldalról a kooperatív projektfejlesztés, a résztvevők olyan hálózatának kialakításával, amely a lakónegyed-menedzsment, a lakásvállalkozás valamint az egyház és a szociális szolgáltatók képviselőiből áll össze. Mindannyian intenzív előmunkálatokban és egyeztetésekben vettek részt az etnikumokat és generációkat átfogó koncepció kidolgozása érdekében.

Másik oldalról nézve már az építészeti körülmények kihívást jelentettek: három tulajdonos három különböző szomszédos épületével, és épületrészével kell egy közös projektet megvalósítani. A lakástársaság mosodájában, egy korábbi bankfiókban és egy egyházi közösségi központ épületrészeiben jön létre többek között kávézó, bölcsőde, valamint csoport- és médiahelyiségek.

A közterület biztosítja a hálózati kapcsolatot a városnegyed épületeihez

Az épületek között a generációk játszótérét hozzák létre. A köztér így a városnegyed olyan hálózati kapcsolatává válik, ahol innovatív az új technológiák használata is. A középpontban a mindennapi életet segítő új technológiák alkalmazása áll. A városnegyedben kialakított telefonhálózaton mindenki a saját anyanyelvén kaphat felvilágosítást. A műszaki médiahasználati képességek (főként az idősebbek számára) és a társadalmi médiahasználati készségek (főleg a fiatalok számára) szükségességét „média-tanácsadás” – a fiatalok segítenek az idősebbeknek és fordítva – segítségével érik el.

Önkéntes munka a Mahlzeit (Jó Étvágyat) Projektben – a szálloda munkatársai főznek a rászoruló családoknak

Helyszínrajz: a közterek valósítják meg a térbeli kapcsolatot a negyed épületeivel

A Mahlzeit Projekttel kirándulnak az északi tengerhez

- ☪ Generációkat és etnikumokat átfogó kezdeményezés a strukturális problémák legyőzésére
- ☪ A központi szereplők kooperatív tervezése elősegíti a támogatásra alkalmas koncepció megszületését
- ☪ A közösségi létesítmények és közterek összeszövése egymással

A TÁRSADALMI MUNKA A PROJEKT MOTORJA - ÚJ ÖTLETEK A VÁROSRESZ SZÁMÁRA

HELL-GA Egyesület – Családi és Többgenerációs Központ Düsseldorfban

Én szinte naponta látogatom a HELL-GA kávéházát, ahol úgy érzem magam, mint egy nagy családban, és eközben a kávézó a második otthonomná vált.

(H. Brandenburg, a Családi Központ használatja és szereplője)

<http://www.hell-ga.de>

Központi résztvevők: HELL-GA Városrészi Egyesület – Családi és Többgenerációs Központ; Düsseldorf Város, Észak-Rajna-Vesztfália Tartomány; LEG Lakás Lakásépítő Társaság, Egyházközség

„Kemény munka mindenkiért“

Ezzel a szlogenrel reklámozza Családi és Többgenerációs Központját a HELL-GA Egyesület Düsseldorfban. Az átfogó szabadidős-, képzési- és tanácsadási kínálat lehetőség szerint, a két strukturálisan nehéz helyzetben lévő, a düsseldorfi belváros déli peremén fekvő Hellerhof és Garath városrészek lakóit szolgálja. A Családi és Többgenerációs Központ számára Garathban egy régi egyházközségi központ épületének helyiségeit alakították át. Az intenzív lakossági elkötelezettség 2002-ben indult, amikor hét aszszony „anyaközpontot”, mint önszervező egyesületet alapított. A kezdeményezés megtérült: öt évvel később a HELL-GA első többgenerációs házként benne volt a Szövetségi Családügyi Minisztérium programjában.

A szolgáltatások, mint a generációk közötti hidak

A HELL-GA célja a szomszédsgai közösségi struktúrák erősítése, és emellett a generációkon és kultúrákon átnyúló munkamódszer. Ezzel az egyesület egyre inkább a városrészi identitásának központi csomópontjává válik, pl. amikor a városrészi projektekkel, vagy a városnegyed weboldalával kapcsolatosan a hagyományos egyesületeket is bevonják a munkába.

Rugalmas gyermekfelügyelet a bölcsődében

A köztéralkatáshoz egy kiránduláson próbáltak ki játékoszközöket

Az önfelfinanszírozásra és szponzorokra épülő sikeres működési koncepciójával sokrétű kínálat megteremtésére képes. A központban elsősorban családokat támogatnak, így pl. a gyerekeket már 4 hónapos korban felvehetik egy bölcsődebe. A gyerekek felügyelet ideje rugalmas – ennek háttérben azoknak az egyesületi tagoknak a tapasztalata áll, akik maguk is dolgozó anyák.

A professzionális tudás hasznosítása az egyesületi munkában

Az önszervező egyesület kiinduló pontja egy azzal az elképzeléssel létrehozott anyaközpont volt, hogy egy ilyen projekthez mindenki hozzá tud tenni valamit a saját képességeiből. A központban 40 tagúra nőtt az egyesület máig is a tagok hivatásbéli és hivatáson kívüli képességeire és készségeire támaszkodik. Így olyan sokszínű kínálat valósul meg, ami mindig az igényeknek megfelelően aktualizálható. Az egyesület hierarchia mentes munkájával számos szinergiahatás jön létre. Az ösztönzés és a megbecsülés kifejezésének érdekében a társadalmi munkát pontrendszerrel értékeli. Az összegyűjtött pontokat a tagok más szolgáltatások ingyenes igénybevételekor válthatják be.

A jelszó a városnegyed - központ avatásán, 2008. májusában

☛ Az egyesületi modell bónuszpontokkal jutalmazza a társadalmi kötelezettségvállalást.

☛ Célzott szolgáltatások a generációk közötti kapcsolatokat érdekében

A társadalmi munkások professzionális szakértelmét célzottan vonják be a központ munkájába

IGAZGATÁSI ÉPÜLETBŐL A VÁROSNEGYED „KULCSPROJEKTJE“

„Elbschloss an der Bille“ közösségi centrum
Hamburg Osterbrook negyedében

» Ha csütörtökön felébredek, már előre örülök a reggeli kávékörnek. Különben sokat vagyok egyedül, de itt mindig tudok a szomszédokkal beszélgetni. (Wanda Bünger, lakó) «

<http://www.bgfg.de>

Központi résztvevők: Hamburg-Mitte Kerület Hivatala, Város- és Tájtervezési Szakosztály; BGFG Szabad Szakszervezeti Építőszövetkezet; Alida Schmidt Alapítvány, Nő-, Gyermek- és Családi Részleg, a Hamm Családhalóztal; raum + prozess Kooperatív Tervezés és Városfejlesztés

Egy építőszövetkezet lendületbe hoz

Az Osterbrook negyed kb. 800 lakása a BGFG építőszövetkezet tulajdonában van, ami így különösen érdekelt a városnegyed stabilizálásában. Közreműködésével, a Szövetkezet régi irodaházának épületében létesült az „Elba-kastély a Bille mellett“ nevű közösségi központ, amely kulcsszerepet tölt be a városrész életében. A projekt más közreműködőkkel együtt széles kínálatot nyújt fiatalok és idősek számára egyaránt. A városnegyednek a Szövetkezet által egy nyitott közösségi ház tervezésével való fejlesztése mértékadó impulzus volt a kerület további, a városnegyed érdekében gyakorolt, bővülő tevékenységéhez. Az Osterbrook negyed újra a családok kedvelt lakhelyévé válhat.

Új funkciók a városnegyedben

Különböző szabadidős és tanácsadói kínálat mellett, bölcsőde és kávézó is létesült. Egyes szolgáltatásokat, mint a Diák-kávézó, vagy a Szülő-gyermek Centrum, ideiglenesen a szomszédos egyházi helyiségekbe helyezték át. Ezenkívül olyan speciális lakás és továbbképzési ajánlatokat terveznek, amelyek az egész negyedre kihatnak. Így szükség van például

biztos lakóhelyre a fiatal anyák és a krízishelyzetben lévő családok számára. A bőséges kínálat döntően hozzájárul az Osterbrook negyed felértékelődéséhez.

Szerepeken átnyúló együttműködés és a potenciális felhasználók motiválása

A BGFG kezdeményezőként egy olyan közösségi központot szeretne létrehozni, amely, mint hálózati csomópont hatással van a városnegyedre. Ennek a célnak az elérése érdekében intenzív együttműködés folyik az Alida-Schmidt Alapítvány, a Hamburg-Mitte kerületi hivatal, osterbrookki napközi otthonok és a helyi evangélikus Hálaadás-templom egyházközsege között. Az igazi kihívást a lakók bevonása és motiválása jelenti. Elsősorban a fiatal családok, de az idősebb generáció is tart a tanácsadói intézményektől, az idősebb generáció az éveken át tartó téltlenség és kínálati hiány miatt is tartózkodó. A lakók ötletpályázatokon való élénk részvétele és a 2008-ban tartott információs rendezvények azt mutatják, hogy a szereplők tartós elkötelezettségének elkezdődésére megjelennek a gyümölcsei.

Az Elba-kastély infotáblájának megnyitója

Ötletek a városrészeknek – a játszótéri ünnepség gyűjteménye

Az „Elba-kastély“ – találkozóhely mindenkinek, egyben helyszín a jó közérzethez

- ☪ Egy lakásépítő szövetkezet lendületet ad a városnegyed fejlesztéséhez – a lakók és a város irányában
- ☪ A lakásépítő szövetkezet látható kezdeményezése együttműködésre készíti a lakókat is
- ☪ A személyes kötelezettségvállalások sikere kisugárzik a városnegyedre.

A NAPKÖZITŐL A TÖBBGENERÁCIÓS HÁZIG

Többgenerációs ház Ingelheimben

» Ha a többgenerációs házba jövök, sokat hozok magammal, pl. jó kedvet, ötleteket és tudást a gyerekek számára. Amikor elmegyek a többgenerációs házból, sokat viszek magammal, pl. bizalmat, biztatást, örömet a következő napra.
(Solveig Ellrich, 39 éves)

<http://www.mehrgenerationenhausingelheim.de>

Központi résztvevők: Ingelheim Város, Polgármester, Szociális és Ifjúsági Ügyosztály, Ifjúsági Alosztály, támogató egyesület

Az óvodától a generációs házig

Növekvő előregedés, a területeket szétválasztó közlekedési tengelyek a városközpont felé vezető úton, továbbá hiányzó szabadidős és szolgáltatási kínálat, különösen idősek számára – ez jellemzi az Ingelheim nyugati peremén fekvő városrészt. A település felismerte a helyzetet és szembenézett a kihívásokkal. Egy óvodát alakítanak át a fiatalok és idősek számára szolgáltatásokat nyújtó többgenerációs házzá. Ennek során sokféle bővítésre és átépítésre ugyanúgy szükség volt, mint egy olyan megbízható fenntartási koncepció kidolgozására, amely a különböző korosztályok igényeit egyformán hangsúlyozza és összekapcsolja.

Nagyobb kínálat több generációnak

Ingelheim város célja az volt – az óvoda és dolgozóinak kezdeményezése alapján –, hogy közösen a helyi egyházközségekkel, iskolákkal és egyesületekkel a többgenerációs házból „szolgáltatási fordítókörönget” valósítson meg. A házi feladatokhoz nyújtott segítség, az iskolások és az idősebbek közös ebédje, vagy a társadalmi munkában vállalt gyerekprogramok mellett a város új, innovatív szolgáltatási kínálatot kíván nyújtani. Egy háztartási felmérés segítségével állapították meg a segítségnyújtás iránti igényeket, és a többgenerációs házban mindjárt közzétették a kidolgozott kínálatot is. A jövőben elszeparált helyi-

ségrések állnak majd rendelkezésre a minősítő nyelvtanfolyamhoz, a háztartási alkalmazottakat közvetítő, a munkába való visszatérés konkrét támogatását nyújtó, vagy a családsegítő szolgáltatások kínálatát biztosító ügynökség munkájához. Mindenek előtt azonban az egész városrész számára jön létre egy új találkozó- és kommunikációs hely, a „nyilvános lakószoba” és a „lakossági internet-terminál” közötti profillal. Hosszabb távon a hivatalokba járás, és azok a banki ügyletek, amelyek mostanáig a városközpontba vezető kényelmetlen utakkal jártak, elintézhetőek lesznek a többgenerációs házban is.

A korosztályokkal kapcsolatos kreatív megvalósítási fázisok

Városrész-ünnepek, házszentelők és városrész-újság reklámozza már az építési fázisban a készülő központot. A fiatalok a tervezési játék keretében áttervezik a többgenerációs ház külső tereit. Velük együtt alakítottak ki egy biciklipályát, amivel aktívan bekapcsolódtak a közterületük kialakításába, egyben megtanulták azt is, hogy mások igényeire is tekintettel kell lenniük. Az akció során, az egyes projektelemekre összeállt projektcsoportokba önkéntesek jelentkezhetnek. A társadalmi munka aktiválása és felépítése már a megvalósítás fázisában fontos üg.

Fiatalok és idősek találkozása és egymásra támaszkodása

Léggömbök emelkednek a magasba, a jövő jeleként

- ☛ A fiataloknak és más érdekelteknek aktív bevonása a tervezési fázisba
- ☛ Az előregedés következményeinek hasznosítása a fiatal generáció számára
- ☛ A település innovatív koncepcióval válaszol a demográfiai változásokra

Bővítés és átépítés a többgenerációs ház megszületéséhez

A LAKOSSÁGI KÖTELEZETTSÉG- VÁLLALÁS KÖZÖSSÉGET TEREMT A KÖRNYÉKEN

Szomszéd-sági börze München-Ackermannbogenben

» Bár én magam a munkám miatt alig tudok nyújtani valamit a közösségnek, az igazi lakásminőséget számomra a szomszéd-sági együttlét nyújtja. Mindkét találkozóhely jó kiinduló helyet jelent a lehetőségeivel nekem és gyerekeimnek, ami hozzájárul a jó szomszéd-sághoz és ahhoz, hogy otthon érezzük itt magunkat. (Ackermannbogeni lakos, 51 éves, 2 gyerekkel)

<http://www.nachbarschaftsboerse.org>

Központi résztvevők: wagnis Szövetkezet, Ackermannbogen Egyesület (azelőtt wagnis Egyesület és Olimpia-park Schwabing Forum Egyesület); München Tartományi Főváros, Szociális Hivatal, Lakás- és Migrációs Osztály; Rigoletto étterem

A nagy siker állandósítása

A müncheni Schwabing városrészben, az új Ackermannbogen városnegyedben nagy sikere van a „szomszéd-sági börzének”. A lakás-szövetkezet (wagnis Szövetkezet), München várossal egyeztetve székházának földszintjén nyilvános találkozóhelyet rendezett be a városrész lakói számára. Az ackermannbogeni létesítmény hamarosan a városnegyed fejlődésének kommunikációs központjává vált. Különösen a Rigoletto nevű étterem, amely jelenleg a városnegyed egyetlen étkezési lehetősége. Reggelente zsemletét árulnak, este pedig sokáig lehet sakkozni vagy kártyázni. A „szomszéd-sági börze” sikere és a tartós működés iránti igény nagy kihívást jelent a közösségi létesítmény számára.

Az önkéntes kötelezettségvállalás lehetőségei és határai

A közhasznú wagnis Egyesület (2008. június óta Ackermannbogen Egyesület) által üzemeltetett intézmény működési költségeit a müncheni Szociális Osztály társfinanszírozza, egy a városnegyedekkel kapcsolatos önkéntes munkára vonatkozó program keretében. Így válik lehetővé a helyiséggazdálkodás és a társadalmi tevékenységek koordinációjának professzionális alakítása. A kizárólag társadalmi munkával létrehozott programok állandósítása eközben központi igénnyé vált, mivel az intézménynek az indulási fázis után a létesítményt önfenntartóan kell működtetnie. A szomszéd-sági börzén mintaszerűen felismerhetők a társadalmi munkában végzett

tevékenységek lehetőségei és határai is, amikor manapság az elért eredmények biztosítása érdekében az önként vállalt kötelezettségeket több vállra kell megosztani. Ennek a megoldási módja nagyon érdekes a hasonló elgondoláson alapuló közösségi létesítmények számára.

Különböző helyiségek a változatos programokhoz

A gazdag kínálat megvalósításához helyiségekre van szükség. A nagy kereslet miatt a wagnis Egyesület itt is folyamatosan a lehetőségek bővítésén fáradozik. A szomszéd-sági börze irodája mellett, egy átjáróházban alakították ki a játék- és kultúrpasszázst. Ez egyszerűen megfelelő színpad előadásokhoz és ünnepekhez, ugyanakkor az új városnegyed kommunikációs sarokpontja is.

Hogy a jövőben más aktivitásokhoz, pl. a környék színjatszói körének és zenekarának a próbáihoz is helyet lehessen biztosítani, egy mélygarázs kihasználatlan parkolóhelyein építenek ki új helyiségeket.

Az internet virtuális tere további innovatív lehetőségeket tartalmaz. Az újonnan létrehozott intranetes „Ackermannportál” a városrész helyi kommunikációját támogatja. Itt aktuális információk találhatóak az egész városnegyedből, valamint egy olyan online előjegyzési rendszer is működik, aminek a segítségével közvetlenül az otthoni számítógépről lehet bejelentkezni a gazdag kínálat valamelyik programjára.

Bolhapiac a Kultúrpasszázsból – egy a sok hasznosítás közül

- ☛ A társadalmi tevékenységek iránti elkötelezettség maradványává tétele alapvető kihívás
- ☛ A térbeli lehetőségek konzekvens bővítése a koncepció alkotórésze
- ☛ A közösségi létesítmény, a lakások és a közterek szinergikus fejlesztése

A VÁROS RÉSZ- ÉS CSALÁDCENTRUM, MINT A TELEPÜLÉSI STRATÉGIA ALAPELEME

Városrész- és családcentrum Offenburgban

» Az új városrész- és családcentrum nekünk, mint polgári közösségnek, a belváros közepén biztosít találkozóhelyet.
(Ingo Fritz, Bürgergemeinschaft Stadtmitte, Offenburg) «

Központi résztvevők: Offenburg város, Szakterületek: ügyfélszolgálat, szociális, tervezés, magasépítés, környezetvédelem; Offenburg Város Községi Tanácsa; K9 építésszek-Borgards-Lösch-Piribauer; Városközponti Polgári Közösség

A sokéves közösségi tapasztalatok kreatív felhasználása

Offenburgban, a szociokulturális városrész-fejlesztés közösségi stratégiájaként már sok évvel ezelőtt létesültek városrész- és családi centrumok. A rendelkezésre álló eszközök szinergikus összekapcsolása és a költségvetés konszolidálása érdekében már rég bevált gyakorlat a hivatalokban a különböző feladatkörökön átnyúló együttműködés. A rövid hivatali utak és a tervezési folyamatok folytonos értékelése teszi lehetővé a komplex elképzelések sikeres megvalósítását. A legújabb példa erre a belvárosi Polgárpark mellett megvalósult városrész- és családi centrum (SFZ), ahol a fenntartható koncepció kialakításához felhasználták a már működő központok tapasztalatait. A létesítmény három, a parkhoz közeli helyszín felújításának és átépítésének összekapcsolásával jött létre. Először egy több-funkciós rendezvényterem létesült, a hozzá kapcsolódó napközi otthonnal. Ez megfelel a SFZ filozófiájának, hogy a városrészen túlnyúló szolgáltatásokat egy központi létesítményhez csatolja. Ezzel párhuzamosan rendbe hozták a szomszédos üresen álló, történelmi villát (Billetsches Schlosschen), ahol egy közösségi termet és más szolgáltatásokat létesítettek, és végül a fiatalok közeli találkozóhelye, a TIP (Treff im Park – Találkozóhely a parkban)

kapott új funkciót, mint minden generáció korlátlan önképző- és médiaközpontja.

Kölcsönhatás a városeggyeddel

A megvalósult építkezések eredménye, hogy a Bürgerpark (Polgárpark) újra rászolgál a nevére. Amíg a parkot néhány évvel ezelőtt sokan még elkerülték, azóta egyre inkább használják az ittlakók. Az épületek közötti köztetek társadalmi szempontból felértékelődtek. Egyrésztől összekötik egymással az épületkomplexumokat, másrészt a városnegyedhez is kapcsolják őket. Meghatározó ebben a mindenkori összeköttetés a város valamelyik szociális intézményével (pl. a napközi otthonnal). Megpróbálják a városnegyedben a közösségi kapcsolatteremtést nem csak a generációkon átnyúló kínálat, hanem a közösségi létesítmények és a köztetek térbeli összekapcsolásával is elősegíteni.

Az új technológiák javítják az integrációt és a megismerést

Az offenburgi modellkísérlet a közösségi intézménynek a városnegyedre gyakorolt sikeres és tartós ösztönző hatását szemlélteti. A fenntartható használatot az innovatív technológiák alkalmazása támogatja, modern épületvezérlés és energiatakarékos fűtési rendszer (geotermikus energia) formájában.

Napköziotthon, mint a koncepció integráló alkotórésze

- ☛ A közigazgatás különböző feladatköröket átfogó együttműködése komplex változásokat eredményezhet
- ☛ A települési stratégia és a központok helyi adottságokhoz való alkalmazkodásának egymásratalálása.
- ☛ A közösségi intézmények és a köztetek intelligens összekapcsolása

ISTENTISZTELET ÉS GIMNASZTIKA EGY FEDÉL ALATT

Sonneberg-Wolkenrasen multifunkcionális központja

» A MUFU meghódította Sonneberget. Egy ház tele fiatalok és idősek számára szóló eseményekkel. Egy olyan hely, ahol az emberek kiélhetik magukat. (Hannah Frenzel, 14 éves, diáklány a Wolkenrasen Iskolaközpontban, a Média Munkacsoport tagja)

<http://statt-brache.gymnasium-sonneberg.de>

Központi résztvevők: Sonneberg Játékváros – városigazgatás;
Evangélikus-Luteránus Egyházi Közösség Sonneberg

Egy hosszú út végül célhoz ér

15 évig keresték Sonnebergben, a közben egyre néptelenedő, funkciószegény, nagy Wolkenrasen lakótelep számára az igényeknek megfelelő szolgáltatást. A sport és szabadidős területek hiánya, valamint a növekvő egyházi közösség helyigénye vezetett oda, hogy ma egy multifunkcionális közösségi létesítményként működő új városközpont nyújt sokrétű kínálatot. Intenzív egyeztetési folyamatok után a település és az evangélikus egyházközség között a városrészeire kiható együttműködés alakult ki a multifunkcionális központ (MUFU) megvalósítása érdekében. További partnerek segítségével egyre erősebbé válik az igény a lakosság bevonására. Mindenekelőtt az iskolások és a fiatalok vesznek részt a tervezés kezdete óta a saját MUFU-juk kialakításában.

Hármas felosztás, egyszerű cél: bőséges választék az ittléőknek

A központot három területre osztották fel: egy többcélú helyiség, a hozzácsatlakozó konyhával, irodával és műhellyel, többgenerációs találkozóhelyként működik majd. A központi szabadidősport- és kultúracsarnok beépített színpaddal és lefedhető oltárral sport, művészeti és egyházi használatra ad lehetőséget. A MUFU harmadik területe kizárólag az egyházközség számára van fenntartva. A multifunkcionális kialakítás drága műszaki

és funkcionális kialakítást igényel, ami különösen a padlóburkolatokban, az akusztikai- és világítási rendszerekben mutatkozik meg. A számítógéppel vezérelt épületüzemeltetés technológiai újdonságokat alkalmaz. Az épület szabadterei színpaddal kapcsolódik a kültérhez, és ez azzal is tovább javítja a használhatóságot, hogy rajta az előadások kintről és bentről is megtarthatók.

A gyerekek a nyilvánosság gazdái

Nem csak az építés szempontjából keresik Sonnebergben az újszerű megoldásokat. Az ittléőket a kezdetektől fogva bevonták a városrész tartalmi fejlesztésbe. Így a városnegyedben élő gyerekek és fiatalok feladatává vált a nyilvánossági munka. A projekt internet oldalát a szomszédos gimnázium számítógépes szakköre készítette. Ezen kívül a diákok interjúkat készítenek, és filmeket forgatnak a projekt számára. A különböző médiumok a lakosság tájékoztatását is szolgálják. A Lakóháló Egyesület Wolkenrasen körzetére vezeték nélküli internet-hálózatot tervez kialakítani, és egy számítógépes összejövetel feladata az internet mindennapos használatának megismertetése az idősekkel és fiatalokkal.

☛ Igényes műszaki és tartalmi multifunkcionalitás

☛ A gyerekek és fiatalok intenzív bevonása a folyamatba

☛ Új technológiák alkalmazása a társadalmi kommunikáció támogatására

Most hozzák létre az új Multifunkcionális Centrumot

Sonneberg polgárai informálódnak az ügyek állásáról

A FUNKCIÓVÁLTÁS ISKOLÁT TEREMT

Lakossági kávézó Erfurt, Roter Berg

» A Roter Berg lakóinak minden aktivitása Roter Berg lakóit szolgálja. (Rolf Dóiz, Roter Berg) «

Központi résztvevők: Erfurt Tartományi Főváros, Polgármesteri Hivatal; Tartómű Beruházási, Építésszervezési és Projektfejlesztő Kft. (TIBP); Roter Bergi Városrész-konferencia (több munkacsoportból áll: Rend és Tisztaság MCs., Kultúra Mcs., Nyilvánossági Munka Mcs., Városrész-konferenciát előkészítő Mcs.; Roter Berg városrész polgárai; Heinrich Hetz Gimnázium, 25 Iskola

A demográfiai változások újfajta bánásmódot igényelnek

Az erfurti Roter Berg panelnegyed azokhoz a lakótelepekhez tartozik, amelyekkel az NDK ipari módszerek segítségével akarta megoldani az 1970-es évek a lakásproblémáit. A társadalmi változások új kihívásokat jelentenek: az elmúlt években a sok üresen álló lakás, a növekvő előregedés, valamint a városi beruházások elmaradása és a szociális problémák következtében a strukturálisan hátrányos helyzetű terület negatív imázsa állandósult. A város és a Trägerwerke Investitions-, Bauverwaltungs- und Projektentwicklungsgesellschaft mbH (TIBP) projektfejlesztő társaság azt tűzte ki célul, hogy egy új közösségi létesítmény felépítésével értékeli fel a városrészt.

A polgárok elképzelései adják a projekt alapját

Professzionálisan szervezett lakossági részvétel segítségével lehet a szomszédok közösségeket erősíteni és a városrész imázsát javítani. Az induláskor egy önkormányzati városrész-konferencián a lakosok elmondhatták kívánásaikat és javaslataikat, amelyeket a továbbtervezés során figyelembe vettek. Így valósult meg a lakossági kávézó, ami, az első kiinduló és társadalmi találkozóhelyként

funkcionál. A lakossági kávézónak a lakók birtokbavételén keresztül kell nőnie és fejlődni: először üresen álló helyiségek ideiglenes hasznosítását jelenti, és, ha ez sikeresnek bizonyul, akkor tartósan működő létesítménnyé válhat majd, saját helyiségekkel.

Lakossági kávézó, mint kiindulási pont

A lakossági kávézó első helyszínül egy, a városnegyedben lévő idősök napközi otthona szolgál. A Roter Berg Bevásárlóközpont – ami az üzlethelyiségek nagyarányú megüresedése ellenére még mindig a városnegyed közösségi életének központja – kirakatokat, ügynevezett „városrész ablakokat” bocsájtott rendelkezésre. Itt lehet információt kapni a lakónegyedről és a város átépítésének aktuális helyzetéről.

Egy közeli, nagyjából üresen álló iskolában hosszú távra adnak át helyiségeket lakossági létesítmények és összefüggések céljaira. Igény esetén lehetőség van a hasznosítók körének bővítésére. Az ideiglenes Lakossági kávézó, amely már most a lakossági részvétel és aktivitás megélénkülésének a helyszíne, az átépített iskolában a városnegyed új életének bázisa lesz.

A 25 Iskola üres helyiségeiben jön létre a lakossági kávézó

- ☛ A város, a projektfejlesztő és a lakók együttműködése
- ☛ Lakossági kávézó, mint a városnegyed-központ magja
- ☛ Az ideiglenes hasznosítás a gyors megvalósítás lehetősége

Az átépített iskola bejáratának környezete

TALÁLKOZÓHELYEK A VÁROSLAKÓKNAK

A városi közterek újraértékelése és hálózattá alakítása

A lakóhely megválasztásában a városrész közterületeinek használhatósága és vonzereje fontos szerepet tölt be, főként azoknak a mindennapos használatra való alkalmassága szempontjából. Ilyen szempontból a különböző generációk alapvető elvárásaihoz a következők tartoznak:

- lehetőségek az információcserére, és az ezzel együtt járó kommunikációra;
- olyan közterek és mindennapos utak, melyek biztonságérzetet adnak, és mindenki számára félelem nélkül használhatók;
- olyan utak és szabad terek, amelyek akadálytalanul használhatók, és behálózják a városnegyedet;
- társadalmi folyamatok és rendezvények színterei;
- változatos kínálat és lehetőségek a játék, a mozgás és a szabadidő eltöltése számára;
- olyan közterek, melyek elősegítik, hogy az emberek magukénak érezhessék őket;
- kulturális kínálat, és „csináljuk együtt” akciók.

A lakónegyedek városias közterületei ezek miatt többet jelentenek egyszerű zöldfelületnél, azok a társasági élet színterei, a társadalmi

kapcsolatépítés helyszínei, de egyben a szociális csoportok konfliktusainak küzdőterei is. Ha az utcák, parkok és terek eleget akarnak tenni ezeknek a feladatoknak, a lehetőségek széles tárházát kell nyújtaniuk a sokféle használat számára. Szükséges ezért, hogy kialakítsuk a jövőben méginkább a lakók, a helyi szereplők, a politika, a közigazgatás, és a szakértők együttműködésének eredménye legyen. Az így kialakított közterekkel és találkozóhelyekkel a települések és az ingatlanvállalkozások jól láthatóan jelezhetik a városnegyed megújulását, felértékelődését.

A modellkísérletek és a súlyponti témák esettanulmányai jó példákat mutatnak:

- az egy új köztér előállítására irányuló stratégiákhoz és együttműködésekhez;
- a tervezési eljárások szervezéséhez, a résztvevők aktiválástól a használatig;
- az innovatív térbeli, kialakítási és megépítési megoldásokhoz.

Így egy új tervezési kultúra előfeltételei jönnek létre, amelyben a hivatalok és a tervezők a civil társadalommal és a helyi gazdasági szereplőkkel együtt új utakon járnak.

FÜRSTENFELDBRUCK

KIEL-GAARDEN

BERLIN-WEDDING

MAGDEBURG-SALBKE

FRANKFURT-NORDEND

SANGERHAUSEN

DESSAU

BERLIN-FRIEDRICHSHAIN

LEIPZIG-GRÜNAU

A KÖZLEKEDÉS SZÍNTERÉTŐL A MINDENKIT SZOLGÁLÓ, HÁLÓZATBA KAPCSOLT KÖZTERÜLETIG

Játszó- és találkozóterek Frankfurt-Nordendben

» Ez a „Találkozási terek” klassz projekt, nem kell már vidékre költözni Frankfurtból ahhoz, hogy emberekkel találkozzunk az utcán. (Bernhard Maier, családapa, Nordend)

<http://www.urbanes.nordend.de>

Központi résztvevők: Frankfurt Város Közlekedési Ügyosztálya, Mobilitás- és Forgalomtervezési Alosztály; Tervezési Társaság Dortmund; Nordend Helyi Tanácsadó Testülete; Idősek Frankfurtért Kezdeményezés; Frankfurt am Maini Gyermekvédő Szövetség; Frankfurti Gyermekiroda; Untere Bergerstraße Érdekszövetség, Frankfurt am Main

Szabad korzóság szabad polgárokna

Frankfurt Nordend nevű, a 19. század végén keletkezett városnegyedét erősen megterheli az átmenő forgalom. A gyalogos forgalom számára a meglévő nordendi közterületek, köztes terek, kis közök, utcasarkok, védett járdák minőségjavításával és rendszerbe szervezésével kell a szükséges hálózatot biztosítani. A cél a közterületek család- és idősbaráttá tétele, az összes városi közlekedési forma konstruktív összehangolásával. A svájci „találkozó-zónák” kialakításának mintáját követve azokon a közterületeken, amelyek eddig a motorizált forgaloméi voltak, ebben a városnegyedben ezentúl a járókelők kapják az elsőbbséget. Ehhez próbaként három utcát játszóutcává alakítanak.

A közlekedési ügyosztály, mint élővas

Ennek a folyamatnak a motorja Frankfurt Város Közlekedési Ügyosztálya, amely együttműködik a lakónegyed tanácsadó testületével, a gyermekvédelmi szövetséggel, gyermekügyi hivattal és az „Idősek Frankfurtért” kezdeményezéssel. A Nordend nagy részén már az 1980-as években bevezették az átfogó forgalomcsillapítást, de a cél, a motorizált forgalom visszaszorítása nem valósult meg, mert az

intézkedések hatástalanok voltak az állandóan növekvő parkolási forgalom miatt. Most egy lassú folyamatot indítottak el, egyszerűen megvalósítható szervezési intézkedésekkel és kis beavatkozásokkal.

Intézkedések az élő közterületért

A közterek élővé tételére irányuló konkrét intézkedések már most láthatók. Az egyik ilyen beavatkozás már jelentős érdeklődést és nagyobb nyilvános figyelmet is kapott a lakóknak a városrészük átalakításában nyújtott kreatív részvétele miatt: gyerekek tudósítanak rendszeresen a nordendi benyomásaikról riporterként a helyi rádióban.

Ezen felül 2008 áprilisától minden lakónak lehetősége van az interneten (Wikimap Nordend) egy virtuális térképre a városnegyed egyes helyeivel kapcsolatos információkat feltenni. Így az ötleteket és véleményeket nyilvánosságra lehet hozni, és ki lehet cserélni. Szervezési megoldásokkal, ideiglenes „játszóutcák” formájában megvalósult találkozó zónák létesítésével siettették a közterek alakítását, amelyeket további kisebb építési beavatkozásokkal, pl. mobil ülőalkalmatosságok (bolidos székek) elhelyezésével segítenek.

Lenau utca, a találkozóhelyek hálózatának terve

- Közterek összekapcsolása a közbenső terek kreatív kialakításával
- Indulásként egyszerű és ideiglenes akciók
- A szereplők konstruktív együttműködése a Közlekedési Ügyosztály kezdeményezésére

Gyerekríporter a színen

KÖZTÉR A POLGÁROKTÓL A POLGÁROKNAK

Sangerhausen, Kumpel-terek

Szeretnék valami pozitívát tenni a lakóhelyünkért és nem csak elégedetlenkedni. (Patrick Herfurth, diák)

<http://www.kumpelplatz.de>

Központi résztvevők: MitBürger Egyesület; Sangerhausen város/Építési Hivatal; "Am Bergmann" lakossági csoport (Kumpel-Platz Westsiedlung); "Am Rosengarten" lakossági csoport; (Kumpel-Platz Othaler Weg);

A Kumpel-tér: mintakép sok városnegyed számára

Olyan jellegzetes hely megteremtése, amivel az ember azonosul, ahol barátokkal találkozik, és jó társaságban tölti el az idejét. Ez a sangerhauseni Kumpel-terek filozófiája. Itt a Kumpel szó kettős jelentésének fontos szerepe van. A „Kumpel” a bányász szinonimája és ezzel a régió ipari hagyományaira utal, de a Kumpel barátot, havert is jelent. A Kumpel-terek kialakításával a városnegyedben a lakótelep visszabontásával keletkezett parlagokból és hasznosítatlan zöldfelületekből társadalmi találkozó- és kommunikációs helyek létesülnek. A hosszú távú cél az, hogy minden sangerhauseni városnegyedben hozzanak létre Kumpel-tereket, egy erre létesített alapítvány támogatásával.

Alkotással erősítik az adatartozást

Az első Kumpel-tér a műemléki védelem alatt álló Westsiedlungban készült el 2007 novemberében. Az ittélők a tervezés jellegzetes védjegyként a térburkolatban a földalatti bányajáratokat jelentették meg. A második Kumpel-tér a városzéli nagy lakótelepen létesült. Ennek motívumai közül a „megérkezés” az Othaler úti lakónegyedben való otthonosságot, az „egyensúly” pedig a polgárok kiegyensúlyozott együttélését szimbolizálja. Az ottani Sangerhausen Lakásépítő Szövetkezet felvette a ritmust, és egy közösségi célú pavilon építését tervezi.

Közös kialakítás, gondozás és használat

A modellkísérlet ötlete és kezdeményezése egy lakossági egyesülettől indult. Megvalósításához és fenntartható hasznosításához azonban mindenekelőtt az ottlakók javaslatait kérdezték, továbbá az egyesület, a tulajdonosok és a város összjátékára is szükség volt. A lakók egy alkotóművész és egy tájtervező közreműködésével, saját eszközeikkel dolgozták ki megvalósítható tervezési elképzeléseiket. A MitBürger e. V. (Lakótárs Egyesület), a telektulajdonosok és a város szerződésben kötelezték magukat az első Kumpel-tér közös gondozására és példaként bemutatására. A tér kooperatív ápolása és közös üzemeltetése itteni modelljének az Othaler úton létesülő második tér számára is mintául kell szolgálnia.

A továbbvezető lakossági szerepvállalás motorja

A lakossági elköteleződés gyorsan látható sikere a lakókat a modellkísérleten túlmenően is motiválja a közreműködésre. Az Othaler úti lakossági csoport javaslatokat állított össze a pavilon hasznosítására, és egy közösségi szolgálatot is szervez a városnegyed idősebb tagjai számára.

Napóra az akna terv fölött: az idő eljár a bányászat felett

- A lakók tervezik a tereiket
- A participatív közterület-tervezés, mint a városátépítés stabilizáló eleme
- A lakossági elkötelezettséghez szükségese a bemutatható impulzus-projektek
- A látható siker további lakossági részvételre motivál.

ZÖLD OÁZIS A SZOCIÁLISAN GYENGE KÖRNYÉKEN

Berlin-Wedding, Nauener Platz – átalakítás fiataloknak és időseknek

» Izgatottan várom a hangos bútorokat és a sporteszközöket. Remélem, minden épen marad itt, ha egyszer elkészült. A helyzet mindenesetre jobb lesz a korábbiánál.

(Lakó a Nauener téri idősek otthonából)

<http://www.neuenerneu.de>

Központi résztvevők: Berlin Mitte Kerületi Polgármesteri Hivatal, Városfejlesztési Ügyosztály, Környezet- és Természetügyi Osztály, Ifjúsági és Pénzügyi Ügyosztály; L.I.S.T. Kft. Berlin; barbarawillecke.planung.freiraum Berlin; Holger Scheibig conceptfabrik Berlin; Új Nauener Kezdeményezés/Nauener Egyesület; Ifjúsági Ház, Berlin; studio dinnebie, Berlin; Berlini Műszaki Egyetem, Műszaki Akusztikai Intézet

A társadalmi gyűjtőponttól a nyugvópontig

Az igazgatás, a politika és a lakók célkitűzése a Nauener tér felértékelésével az, hogy a forgalom zajával terhelt, sűrűn lakott és szociálisan elmaradott környéken egy zöld oázist hozzon létre. Sokrétű intézkedések eredményeként a közterületet úgy alakítják át, hogy az idősebb népesség is időzhessen itt, és sajátjának érezhesse azt, ugyanakkor a gyerekek és a fiatalok számára is játszótérre, találkozóhelyre váljon. A téren álló Ifjúsági ház ugyanúgy résztvevő, mint a szomszédos Öregek otthona.

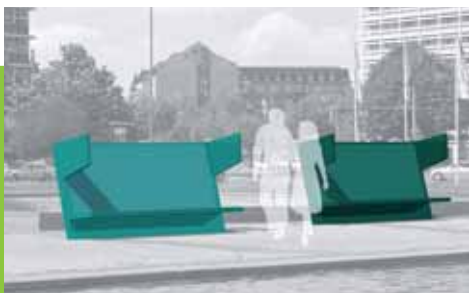
Közösen készített térbútorozás, mindenkinek

A különböző érdekek megismeréséhez már számos olyan találkozót és workshopot rendeztek, amelyekkel azt kívánták elérni, hogy az alkotási folyamatba mindenféle korosztályból és társadalmi csoportból bevonhassanak lakókat. Az így kialakított elképzelésekre építve fejlesztették ki a szakemberek és a művészek a lakókkal együtt a bezöldítésre, bútorozásra és a zajcsökkentésre vonatkozó koncepciókat. A bútorozást úgy tervezték meg, hogy az megjelenésében és funkcionálisan is minden célcsoportnak egyaránt megfeleljen. Vannak közöttük olyan szerkezetek, melyek egyensúlyo-

zó és ügyességi gyakorlatokra alkalmasak, és vannak ergonomikus ülőalkalmatosságok is. Hangzáselemek, ún. soundscape-ek kifejlesztésével, és akusztikus szigetek elhelyezésével tompítják a tér erős forgalmi zaját. Az építés megkezdését 2008 júniusában egy nagy nyári rendezvényen ünnepelték.

Az intézményi feladatok összehangolása

Az Új Nauener Kezdeményezés és a téren működő ifjúsági ház adták az első lökést a tér átalakításához. Az irányítás a kezdeti fázisban egy menedzserrel támogatta a kezdeményezést, hogy a társadalmi elköteleződést támogassa, és az hosszú távon a saját lábára állhasson. Ebből alakult meg a Nauener Egyesület azért, hogy a szociális, generációkat átfogó köztelekeztséggé alakítsa a Nauener tér környékén támogassa, és a közterületek gondozására és továbbfejlesztésére irányuló partnerségek kialakulását segítse. Kihívást jelentett ugyanakkor a hatóságok együttműködése is. Példa erre az ifjúsági házat fenntartó Ifjúsági és Pénzügyi Ügyosztály kooperációja a Környezet- és Természetügyi Osztállyal. Ezek az ügyosztályok közösen, lelkiismeretesen elemzik a részvételi folyamat eredményeit és elkötelezetten segítik a megvalósítást.

Fülpad – Bútor, hogy ráüljünk és belehallgassunk

- Az elkötelezett, hatáskörökön átnyúló összmunka, mint a siker katalizátora
- Szakértők és lakosok együtt alkotnak
- Az utcai zaj innovatív kezelése új technológiákkal

A zöldterület alakításának látványterve

A GYARAPODÓ KÖZÖSSÉGEK PARKJA

Berlin-Friedrichshain, Wriezeni Köztér-labor

» A park számunkra az az erdőszél, ahol vége a városnak, és a Helsingforser utcát egyetlen, a zöldbe nyíló balkonná teszi. Pedig csak 20 méter széles. (Joachim Leffler, lakó)

<http://www.freiraumlabor.de>

Központi résztvevők: Berlin Friedrichshain-Kreuzberg Kerület Polgármesteri Hivatala; tx-temporäre architektur, Berlin; Dathe Iskola, Berlin; Feld11 Projects, Berlin; complizen Planungsbüro, Berlin; Winfried Schiffer

Egy park a használók kívánságai szerint

A Wriezeni pályaudvaron már rég nem közlekedik vonat. Hogy a zöldfelületekben szegény városrészben fekvő egykori teherpályaudvar területe ne maradjon parlagon, és ne is váljon újabb gazdasági területté, 2005-ben elkezdődött a háromhektáros területet átalakításának folyamata. Azóta a lakók, helyi vállalkozások, tervezők és a polgármesteri hivatal részvételével zajló participatív tervezési folyamat eredményeként létrejött egy szokatlan közpark. A tervezési műhelymunkából származó projektötleteket további érdekeltek bevonásával professzionálisan továbbfejlesztették, és megfelelően átdolgozva beillesztették az egész park megtervezésének a folyamatába. Az olajozott működés érdekében egy hálózati menedzsmentet állítottak fel. Az újszerűen megvalósított eljárás eredményeként olyan rendkívüli hasznosítási program jött létre, amely szorosan kapcsolódik a lakók érdeklődéséhez.

Képzés, ágyások, sport

A zöld osztályteremmel az iskola teremtett helyet különféle tantárgyakon átnyúló, gyakorlatorientált projektek megvalósításához. A jelenségtani kertben a diákok a globális klímát vizsgálják. A SzabadrádióLiget ingyenes vezeték nélküli internet-csatlakozással teszi lehetővé a munka és a szabadidő összekapcsolását,

csakúgy, mint a park megújuló energiával való működtetését. A kertészeti projektek során lehetőség van a Fukuoka-módszert követő felhasználói kertápolásra, és a növény- és állatfajok védelmére a szükségletgazdálkodás kipróbálásával. A Sportparcours a különféle divatos sportágakhoz és a szemlélődő szabadidős elfoglaltságokhoz is teret biztosít.

A participáció párbeszéd – mindig újra

Intenzív nyilvánossági munkával sikerült elérni azt, hogy egy taszító, felhagyott terület egyre inkább életteli parkként épüljön be a lakosság köztudatába. A projekt állásáról folyamatosan tájékoztatnak a területen vezetett bemutató séták, a havi nyílt nap, a weboldal és egy hírlevél. A modellkísérletben a participáció áll a középpontban: ez olyan kihívás minden résztvevő számára, amely a közös megvalósítási folyamat során egyre fejlődik. A nyilvános terület így visszanyeri egyik régi szerepét – teret biztosít a társadalmi párbeszédhez és a politikai vitákhoz is.

- Újrahasznosítás: azzal dolgozni, ami rendelkezésre áll
- Lakossági részvétel eredményeként a célcsoport igényeinek megfelelő kínálat
- Fejlesztés és professzionális megvalósítás a lakókkal, a lakókért
- Munkahelyteremtés és városfejlesztés – gazdaságfejlesztés mikroszinten

A parkban különféle rendezvények is helyet kapnak, mint pl. a „Behangolt város” fesztivál

Kertészeti projekt: A Fukuoka-módszer bemutató területe

BIZTONSÁGOS PARKOT MINDENKINEK

Dessau-Roßlau, Interkulturális többgenerációs park

» A tiltó táblákat barátságos tábláknak kell felváltaniuk
(Egy fiatal a nyári foglalkozások kiértékelésekor) «

<http://www.bauhaus-dessau.de>

Központi résztvevők: Dessau város; Bauhaus-Dessau Alapítvány; realities:united, Berlin; Iohrer.hochrein, Magdeburg, játszótér kezdeményezés; Multikulturális Centrum; Dessau; Avendi Idősek Otthona; Zsidó Közösség, Dessau; Dessau Lakásépítő Szövetkezet DWGmbH

Eleven park, új atmoszférával

A modellkísérelt célja Dessauban az elhanyagolt városi park megújításával egy interkulturális többgenerációs park létrehozása. Ez a felértékelés stratégiai választ jelent azokra a konfliktusokra, félelmekre és a hiányzó biztonságérzetre, amelyek eddig erre a területre jellemzők voltak.

Biztonsági kerekasztal, Parknyár-ünnep és Parkműhely-megbeszélések

A kifejezett cél az, hogy az igényeknek megfelelő kínálat és koncepciók kidolgozását, a kommunikációt, interakciót, de mindenekelőtt és mindenki számára a biztonságot állítsák a középpontba. A Parknyárral és a vele kapcsolatos Parkműhely-megbeszélésekkel korcsoportok és kultúrák szerint differenciált részvételi folyamat jött létre. A konkurens építész-csoportokkal folytatott viták során minden felhasználói csoport érvényesíteni tudta az igényeit. Ebből jött létre 2007-ben a park átformáló terve. 2008-ban lehetett megtalálni az első projektgazdákat: a zsidó közösség sakk-területet létesített, tavaszi nagytakarítást szervezett, és megrendezte a kelet-európai kultúra ünnepét. Azóta az Avendi idősek otthona gondozza a szökőkutat és a tréning-ösvényt, részben átvállalja a költségeket, továbbá megrendezi az idősek sportnapját, valamint fiataloknak

és időseknek szóló játékokat is. A gimnázium sportoktatást szervez a parkban a minden időben használható játszótéren. A város által egyelőre három évre alkalmazott parkmenedzser egyeztet a használókkal, és koordinálja a park kulturális programjait is.

Együtt a nagyobb biztonságért

A biztonság ott jön létre, ahol az emberek másokért felelősséget vállalnak. Ehhez mindeelőtt a társadalmi akadályokat kell legyőzni. Ennek érdekében a város a főpolgármester védnökségével egy biztonsági kerekasztalt alakított, ahol sok érintett csoport együtt vitatja meg a témát. Ezt gyakorlati intézkedésekkel is támogatták: kezdetnek kiritkították és kivilágították a bokrokat és felszámolták az átláthatatlan területeket. A cél a parkterület áttekinthetősége, de egyúttal a történeti látványtengelyek visszaállítása is volt. Egy interaktív világítási koncepció megvalósításával új módszert próbálnak ki. A „megelevenedés látható lesz” mottó szerint mozgásérzékelők segítségével a gyakran használt utakat a sötétben erősebben világítják meg, mint a kevésbé frekvenciáltakat. Minél több ember tartózkodik a parkban, annál világosabb lesz.

- A polgárok és szereplők részvétele, mint az újjáttervezés alapja
- A parkmenedzser, mint az új felelős és egyeztető partner
- A felhasználók és az intézmények patronálják a projektet
- A Biztonsági Kerekasztal a polgármester védnökségével növeli az odafigyelést

Parknyár: óriásdominó a gyerekeknek

LAKOSSÁGI KERT A TANULÁSI FOLYAMATOKHOZ

Lipcse-Grünau, Régi Sóút Oszlopsorok

» **Hilmar az információs rendezvényen:** „Ebből soha nem lesz semmi!” Hilmar egy héttel később a Pro Leipzigi Frank Lehmann-nal beszélgetve: „Ebből soha nem lesz semmi!” Két héttel később, csütörtökön, röviddel 18 óra előtt: „Hilmar, hová méész már megint?” Hilmar: „A törzsasztalhoz! Különben soha nem lesz semmi!” <<

Központi résztvevők: WG Pro Leipzig, Városfelújítási és Lakásépítési Hivatal (ASW), Leipzig; cet-01 couling | schnorbusch Pjt., Berlin; Kollonaden törzsasztal; Friedrich-Fröbel Általános Iskola; városrészi bolt Grünau; Hasenhügel Óvoda; Betreutes Wohnen Herbstsonne (Idősek otthona)

A lakásépítő szövetkezet lehetővé teszi a birtokbavételt és az önszerveződést

Hogyan lehet növelni egy súlyos elnéptelenedéssel és visszabontással sújtott városnegyed vonzerejét? A Régi Sóút Oszlopsorai projekt megpróbál egy bontási területet közösségi- és magán-tevékenységekkel aktívan használt közterülettel alakítani. A projekt kezdeményezője a Pro Leipzig Lakásépítő Szövetkezet, a cet-01 Tervezőirodával együtt.

A használók saját felelősségükre tudnak gazdálkodni

Ahelyett, hogy maga kezelné a közterületeket, a lakásépítő szövetkezet minden további nélkül az érdeklődő használók rendelkezésére bocsátja az üzemeltetéshez szükséges eszközöket. A jelentkezők parcellákat foglalnak el, és az erre a területre szánt pénzt saját felelősségükre elkölthetik. A hosszútávú cél a lakók által megvalósított komplett közterület-gazdálkodás.

Vonzó kínálatlall lehet új lakókat és más szereplőket megnyerni

Nem utolsó sorban azt remélik, hogy innovatív kínálatlall a városnegyedet a fiatal családok számára is vonzóvá lehet tenni. Ezért a szomszédos általános iskola is részt vesz a térség átalakításában.

Az új tervezési kultúrát gyakorolni kell

Sok lakó nem bízott a projekt hosszútávú sikerében. A moderált Oszlopsor-törzsasztal létrehozása azonban bizalommmá változtatta a szkepticizmust. A közösen megvalósított akciók elősegítették a kísérlet meggyökerezését a negyedben. Egy vízfelülettel és szökőkúttal felszerelt közterület megvalósításától motiválva a törzsasztal tagjainak öntudata egyre nőtt. Így sok új ötlet szabad utat kapott. Húsvétkor közös „Kolo-tojás keresésre” került sor, egy kerítés építéséhez a lakók vörösfenyő-léceket faragtak, és keresztoszulőnek lehetett jelentkezni az újonnan ültetett fákhhoz. 2008 óta egyes területeket is a megművelésre vállalkozók szabad rendelkezésére is bocsátanak. Máris nagy az érdeklődés.

- Intenzív együttműködés a lakók és a lakásépítő szövetkezet között.
- Moderált törzsasztal, mint az azonosulás hatásos eszköze
- Közterületek egyéni felelősségű fenntartása, mint a fenntarthatóság biztosítóka

A folyamatos alkotás a közterületnek jellegzetes hangszlyt ad

Oszlopsor eleven közteret létesít a lakók gondozzák és használják

Az Oszlopsor építésével fontos mérföldkővet értek el

SALBKE KÖNYVJELZŐJE ÉS ISMERTETŐJELE

Magdeburg-Salbke, Könyvjelző és városi könyvespolc

» A vendégeinknek most nem csak olyan élelmiszert kínálhatunk, amivel jóllakhatnak, hanem szellemi táplálékot is.
(Anja Rohrbeck, Magdeburgi Népkönyha, a Buckauer-pályaudvari lakossági könyvtárfiók megnyitása alkalmával) «

<http://www.lesezeichen-salbke.de>

Központi résztvevők: Magdeburg Tartományi Főváros, Várostervezési Ügyosztály, Magasépítési Ügyosztály; Arge KARO*; Leipzig; mit Architektur+Netzwerk, Magdeburg; Salbke-Fermersleben-Westerhüze Lakossági Egyesület; Aktion Musik Egyesület Gröninger Bad; Általános Iskola, Salbke

Parlagon hagyott „orsófóter” helyett értelmes köztér

Magdeburg Salbke városrészében a parlaggá vált egykori falusi orsólakú főtéren új helyi kulturális központ létesült. Az évek óta zsugorodó és strukturálisan gyenge városnegyedben a modellkísérlet a kiinduló pontja a kulturális infrastruktúra beinduló gyarapításának. A helység központjából indul ki a köztérnek egy olyan innovatív újrashasznosítása, amelynek nem utolsósorban embereket kell motiválnia arra, hogy investáljanak a környező épületekbe, és további jellegzetes találkozóhelyeket és köztereket hozzanak létre.

A „Könyvjelző”, mint éjjel-nappal nyitva tartó városrész-központ közösségi találkozóhelyként, valamint továbbképzési létesítményként működik, szabadtéri könyvtárával és színpadával valamint kiállítási vitrinjeivel a község minden polgárának és intézményének a rendelkezésére áll.

Az ötletekből tények lesznek

A siker előfeltétele a közigazgatás konstruktív együttműködése az aktív lakossági egyesülettel, amely a jövőben városi igazgatással közösen fogja a salbkei „könyvjelző” és a „városi könyvespolcok” működését szervezni. Ha a városi igazgatás nyitott a lakosság ötleteire és

igényeire, akkor nehéz helyzetekben is számíthat a kreativitásra. Ennek a felismerése, a lehetőségek megragadása és elkötelezett támogatása visszatérő kihívás az irányítás és a résztvevők számára egyaránt.

A lakossági könyvtár – egy sikertörténet

Az esemény 2005 októberében kétnapos könyvnapokkal kezdődött. Először az elvadt, gazos területet funkcionáltak át próbaképpen szabadtéri könyvtárrá, 1500 összegyűjtött könyvvel. Aztán a könyvek ideiglenesen a tér egyik épületében kaptak helyet, azóta 20 000 kötetre nőtt az állomány. Helyhiány miatt már kirendeltségre is szükség lett.

A kész Könyvjelző 2009-től szokatlan megjelenésével fog lenyűgözni. Egon Eiermann építész egyik épületének, egy Hammban megszünt áruháznak a bontásából származó úgynevezett „Eiermann-csempéket” szereztek meg: ezeket a homlokzati elemeket hasznosítják újra a Könyvjelzőhöz, növelve az egyediség mértékét.

A projekt már messze a városhatárokon túl is ismert: része a velencei Építészeti Biennálé német anyagának.

- A polgári egyesülés a látható sikerek nyomán résztvevővé növi ki magát
- Különleges építészeti hangsúlyok, a helységen túlmutató jelentőséggel
- Az innovatív helységközponti koncepció további fejlesztéseket ösztönöz

A Könyvjelző modellje

Nagy tömeg a könyvtár megnyitóján

FÉLREESŐ ISKOLAUDVARBÓL KÖZPONTI HELY LÉTREHOZÁSA

Fürstenfeldbruck, a Keleti piactér új köztere

» A generációkat átfogó városnegyed ötlete és a közterület kialakítása nagyon megfelel nekünk. A következő hónapokban létesítünk egy bölcsődét, felújítjuk az épület előtti teret és további területeket is, együtt a várossal. Ebből minden generáció profitálni fog.

(Jochen Wagner, a Szent József Alapítvány vezetője)

<http://www.lebenfindetinnenstadt.de>

Központi résztvevők: Fürstenfeldbruck Város Polgármesteri Hivatala, Építési Ügyosztály; rockinger und schneider landschaftsarchitektur Pjt., München; Planungsbüro Skorska, Neuried; Szt. József Alapítvány Idősek Otthona; Népfőiskola, Fürstenfeldbruck; Am Niederbronner Weg Általános Iskola, Vének Tanácsa; Ifjúsági Tanácsadó Testület; Fogyatékkal Élők Tanácsa

Megnyitni a teret

A metropoliszok környezetében fekvő kisvárosok központjának beépítése gyakran kevésbé koordinált. A falusi struktúra maradványai találkoznak itt nagy köztérrel, lakó- és üzletházakkal. Emellett a közterületek kialakítása sokszor elhanyagolt. Ez erősen csökkenti a terület vonzerejét, főleg a családok és idősek részére. Elsősorban a családok találnak nehezen korszerű köztéri szolgáltatásokat.

Perspektívaváltás: egy iskolaudvar a városnegyed központjává válik

Fürstenfeldbruckban egy iskola elköltöztése adta a lehetőséget ahhoz, hogy az iskolaudvar egy új, élettel teli városrészközponttá alakítsák át. Itt egy olyan városi tér jön létre, amely iskolák, idősgondozó létesítmények és új lakóépületek között fekszik. Az egykori iskolaépületbe egy többgenerációs ház és a népfőiskola költözik.

A tér egy olyan úthálózat középpontjában helyezkedik el, amelynek az akadálymentesítési és energiatakarékos közvilágítási terveit már elkészítették. Vonzó lehetőséget nyújt a találkozásokra és szórakozásra fiataloknak és időseknek egyaránt.

Az együtt-tervezés az emberekkel a résztvevők képességeinek felismerését és erősítését jelenti

Ehhez a fejlesztéshez a várostervezők adták az

kezdeti lökést, megvalósításához viszont mindenekelőtt a lakók integrációja áll a fókuszban. A modelkísérlet sikerének előfeltétele az ő készségük arra, hogy itt egy minden generáció számára megfelelő városnegyed létesüljön, és életük egyre inkább a közterekre helyeződjön át. Ezért a jövőbeli városnegyed tulajdonosait és szereplőit, az igazgatást és a politikát célzottan a változtatások potenciáljaira és a lehetséges kooperációra irányulóan kérdezték meg. Így alakultak ki az első szinergiák: a főiskolával északról szomszédos idősek otthonának határoló udvarában közhasználatú sportteret alakítanak ki. Magában az otthonban bölcsőde létesül. És a közvetlenül a tér mellett épülő lakóépület tervezésénél különösen figyelnek arra, hogy az a családok számára alkalmas legyen.

Tanulhatunk a sikertelen tervezési módszerek tapasztalataiból

Ennek a participatív folyamatnak az eredményei a hagyományos tervezési megközelítés negatív tapasztalataiból származnak. Az új lakónegyed-központ nem kötelező érvényű rendezési terveken vagy várostervezési koncepciókon alapul, hanem az elkötelezett polgárok tevékenysége fokozatos fejlődésének önmagát erősítő folyamatán. Létrejön egy olyan tér, amelyet fiatal és idős közös közterületének fogad el.

Az úthálózat egységes és akadálymentes megvalósítása megkönnyíti a fiatalok és idősebbek hétköznapi útjait

- A perspektívaváltás lehetővé teszi az új városközpont létesítését
- A participatív fejlesztési koncepció a tulajdonosokat együttműködésre készíti
- A környező létesítmények célzott bekapcsolásával szinergikus kapcsolatok alakulnak ki

A SPORTLÉTESÍTMÉNYTŐL A TALÁLKOZÓPARKIG

Kiel-Gaarden, Keleti part, Sport- és találkozópark

➤ Megígérjük magunknak, hogy a területet értelmes újraélesztéssel és jobb használhatósággal valóságos gyöngyszemmé alakítjuk.

(Kerstin Ohms, 1. elnök, Gaarden Fejlesztési Egyesület) ➤

<http://www.parkinbewegung.de>

Központi résztvevők: Kiel Tartományi Főváros Polgármesteri Hivatala, Szociális, Ifjúsági, Egészségügyi, Lakás, Oktatási és Sport Ügyosztályai, Városfejlesztési és Környezeti Ügyosztály; steg Hamburg Kft., TuS Gaarden, FT Eiche Inter Türkspor Sportegyesületek; Kiel Sportszövetsége; Christia-Albrechts Egyetem, Kiel, Sporttudományi Intézet; Planungsgruppe HASS, Reilingen; complizen Planungsbüro, Berlin; Kieli Evangélikus Városmisszió

Multifunkcionális tér a városnegyed számára

A kieli Gaarden városrész egy olyan magas migrációs arányú munkásnegyed, ami tipikus társadalmi és strukturális problémákat mutat. A minden generációt jellemző magas arányú munkanélküliség és nagyfokú kulturális keveredés mellett, a zsúfolt 19. századi városnegyedet a szegényes közterületi kínálat jellemzi. Igaz, hogy több sport- és szabadidős létesítmény is található itt, de ezek körülkerítve, izolált szigetként működnek a negyedben. A sportlétesítmények társadalmilag és funkcionálisan lefoglaltak, mivel egyesületek és etnikai jellegű lakossági csoportok saját felségterületüknek tekintik azokat. Nem kielégítő továbbá az út- és köztér-rendszerhez való kapcsolódásuk sem, és a köztes tereket magasan felverte a gaz. A következmények súlyosak: az átláthatatlanság miatt „félős” helyek alakultak ki, amiket elkerülnek, így a lakók a mögöttük fekvő zöldterületek, iskolák és szomszédos városrészek eléréséhez kerülőutakra kényeszerülnek.

Értelmet adni a lehetőségeknek

A gaardeni a sport- és szabadidős területeket tartalmazó közterületi konglomerátumból egy minden kultúra és generáció számára alkalmassá tett, hálózatba szervezett sport- és találkozóparkot kell létrehozni. Ebben két célcsoport különösen fontos: a sportegyesületek és a gaardeni lakók. Bennük kell felbreszteni annak a felismerését, hogy itt milyen lehetőségek szunnyadnak. A tervezési fo-

lyamat kezdetekor ezért kommunikációs kampányt és nyilvános fórumokat rendeztek a jövőbeli sport- és találkozó parkban. Egy eseménynapon innovatív sporteszközök kipróbálásához kapcsolódóan lehetett ötleteket adni a park fejlesztéséhez. A műhelyvitákon lehetőség nyílt más városok sikeres példáinak megvitatására. Gyerekcsoportok kutatták és vették birtokukba a területet. Így a park Gaardenben közbeszéd tárgyává vált, és a résztvevők fejében pozitív kép alakult ki róla. Elsősorban a sportegyesületek dolgoztak ki azóta sok ötletet arra, hogy hogyan lehetne a területet megnyitni, és ott minden generáció számára gazdag kínálatot biztosítani. Ezek az impulzusok beépültek a teljes létesítmény keretébe, amit tájtervezők, építészek és sportolók együtt fejlesztettek ki.

A közterület-tervezés, mint integrált folyamat

A projekt azt mutatja, hogy ha a városnegyedekben köztereket kell létesíteni, akkor a feladat megoldásán sokaknak kell együtt dolgozniuk. Ezért a város intézményeiben is szoros együttműködnek a szociális és a tervezési osztályok. A létesülő sport- és találkozó parkban az egyesületeknek koordináló szerepet is vállalniuk kell: épp kialakulóban van egy innovatív működtetési koncepció. Mivel ilyen hátrányos területek sok német városban léteznek, a sikernek a régió túl is jelentősége lenne.

- Lezárt közterületek megnyitása a városnegyed számára
- Az egyesületeket és lakókat egyformán integrálni kell a tervezési folyamatba
- Közös kerettervezés participatív módszerekkel és külső impulzusokkal kiegészítve

A gyerekek terepszemlélt tartanak a jövőbeli sport- és találkozóparkban

A FENNTARTHATÓ LAKÁSOK ERŐSÍTIK A VÁROSNEGYEDET

Megoldási szempontok a felújításokhoz és az új építkezésekhez

Örök- és bérlakáskínálat, flexibilis alaprajzok, lakások minden méretben és árfekvésben: a generációk széles köre számára vonzó városnegyedben különböző lakástípusokra van szükség. Az új építésre és a meglévő lakások átalakítására egyaránt érvényes az, hogy a kínálatnak sokfélének és variálhatónak kell lennie. A differenciált lakáskínálat mellett a közösségi területek és a hálózatok kiépítése is fontos az egymást segítő együttélés megvalósításához a városrész mindennapjaiban. Függetlenül attól, hogy a projektet egy magánkezdményezés, egy lakásvállalat, beruházó vagy a település indítja el, a több-generációs lakásprojektek és városnegyedek fejlesztésénél célszerű megvalósítani az alábbi kritériumokat:

- Professzionális irányítás: míg a lakásvállalatok, beruházók és települések a lakásprojektek és a városnegyedek fejlesztését általában saját erőből meg tudják oldani, addig a magánkezdményezéseknek a projektmegvalósítás valamennyi fázisában támogatásra van szükségük.
- A kezdeményezéstől a tervezésen át az építésig sok szervezési, pénzügyi és jogi

kérdés merül fel, melyeket csak megfelelő szakértelemmel lehet megoldani.

- A lakók bevonása: a lakóknak a koncepció kialakításába való bevonása, és az igényeiknek a figyelembe vétele erősíti a projekttel való gyors azonosulásukat. Ráadásul ilyenkor a hálózatok felépítését a negyed iránti önkéntes elkötelezettség is támogathatja.
- Együttműködés a kooperációs partnerekkel: sok projektnél a siker szorosan összefügg a kiegészítő szolgáltatások biztosításával. Különösen fontos az ambuláns ápolási szolgáltatás és az idősgondozás együttműködése, melyek sok idős lakó számára elengedhetetlenek a városrészben való önálló életükhöz.
- A település szerepvállalása: a lakásprojektek és városrészi fejlesztések a település részvételével támogathatók. Ezek kihasználhatják széles cselekvési területet, részt vehetnek a projekt ötleteinek közös fejlesztésében, és ügyosztályokat átfogó együttműködéssel megfelelő kereteket alakíthatnak ki.

FLENSBURG-MÜRWIK

FÜRTH

OBERHAUSEN-TACKENBERG

ARNSTADT

LUDWIGSHAFEN

LÜBBENAU-NEUSTADT

KASSEL

BRAUNSCHWEIG

FLEXIBILIS LAKÁSPROJEKT MINDENKINEK

Braunschweig, St. Leonhards Garten

» Az építőcsoport nagy előnyének érzem, hogy magam választhatom meg a jövőbeli szomszédomat. Ezenkívül jó érzés, hogy nem csak tervezhetek magamnak, hanem az építőcsoportban mindent meg is beszélhetek a többiekkel.
(Jövőbeli lakos egy építőcsoportból)

<http://www.st-leonhards-garten.de>

Központi résztvevők: Braunschweig Város Építési Ügyosztálya; Braunschweigi Identitás és Stratégia Ügynök-ség; momus, Bielefeld; Prof. Klaus Theo Brenner, Berlin; keller streich wunderling architekten und stadtplaner, Hannover; Prof. Walter Stamm-Teske; A21 Pjt., Weimar

Az átalakuló területekből eleven városnegyed

A braunschweigi St. Leonhards Garten több egy lakáspjektnél. Az egykori villamosremiz területén 2009 óta minden generációnak alkalmas lakások, közösségi létesítmények és közterületek jönnek létre. A tervezett városi házak és villák egy központi hely köré épülnek, mely egyszerre közterület, találkozó- és kikapcsolódási hely is lesz. Az egész területet körültekintően integrálják a 19. század végi környezetbe.

A szükségletekhez igazodó koncepció

A potenciális lakókkal folytatott kommunikációt a kezdetektől fogva nagyon komolyan vették. Az épületek terveit a jövőbeli használók bevonásával folyamatosan változtatták, és az igényekhez igazították. Különlegesség az általános dizájn amerikai elvek szerinti kialakítása. A létrejövő lakó- és közterületeket úgy építik fel, hogy azokat minden lakó – akár egyedülálló, családos, idős vagy testi fogyatékos – korlátozottság nélkül használhassa, és azok probléma nélkül hozzáilleszthetők lehessenek a változó életfeltételekhez. Ehhez – és az egyéni lakóhelyiségek kialakításához is – a jövőbeli lakóknak, leginkább építőközösségeknek, professzionális szakmai tanácsadás

áll rendelkezésre. Számptalan rendezvény mellett, megjelent a „St. Leonhards garteni építkezés kézikönyve”, ami részletesen leírja, hogy az építés és a későbbi ottlakás során milyen szempontokat kell figyelembe venni. Ez más települések számára is vezérfonalként szolgálhat. Az átfogó koncepciónak ki kell egészülnie az idősebb emberek számára létrehozott használati és szolgáltatási kínálattal. A családok által támasztott igények kielégítése érdekében együttműködésre törekszenek a környékbeli óvodákkal és iskolákkal is.

A város szokatlan szerepvállalása

Ennek a modellkísérletnek a különlegessége a város szokatlan mértékű szerepvállalása. Ahelyett, hogy a felhagyott belterületi ingatlan ingatlanfejlesztőknek adná el, azt maga fejleszti, egy többlépcsős verseny- és moderációs eljárás során. Ezzel magas város-építési és építés-kulturális minőség, valamint a városrész kedvező strukturális keveredése érhető el. Az kezdeményezésnek sikere van: a roham az építőcsoportok számára kiírt telkekre olyan nagy volt, hogy azokat közjegyzői felügyelettel kellett kisorsolni. Várólisták vannak, és a város már a koncepció más helyszínén való megismétlését mérlegeli.

A központi tér kialakításának látképe

- Magas városépítési és építés-kulturális minőség a város fejlesztői szerepvállalása révén
- Városépítési és építészeti szabályok rögzítése a generációkon átívelő kialakítás érdekében
- Rugalmas tervezési koncepció, amely a jövőben is válaszolni tud a változó igényekre

KÉT VÁROSNEGYED, EGY CÉL: KÖZÖSSÉGBEN LAKNI

Kassel, Vorderer Westen/Kirchditmold, a VW 1889 eG
(Egyesült Lakóhelyek 1889 Szövetkezet)

városnegyed-koncepciója

» Már alig várom a beköltözést.
Olyan szép, hogy az utolsó lehettem itt lakhatok majd.
(Christa Fritsch, 63 éves, jövőbeli lakó)

<http://www.vw1889.de>

Központi résztvevők: Vereinigte Wohnstätten (Egyesült Lakóhelyek) 1889 Szövetkezet, Kassel; Kassel Város Önkormányzata; Hessen Tartomány Szociális Minisztériuma, Idősügyi Főosztály; Szociális Kutató és Tanácsadó Iroda, Hannover

Innovatív új és átépítés a fenntartható helybenlakásért

Új építése, vagy a meglévő állomány átstrukturálása? Kasselben mindkét utat egyszerre járják. Az Egyesült Lakóhelyek 1889 Szövetkezet vezetésével két különböző városnegyedben valósítják meg a több dimenziós projektet. Kiemelésre érdemesek azok a különböző innovatív lakástípusok, melyek hozzájárulnak a lakáskínálat időbeli változatosságát tételéhez, és azt idősek és fiatalok számára egyaránt vonzóvá és hosszútávon használhatóvá teszik.

Új lakások idősebb és fogyatékos emberek számára

A Vorderer Westen városrészben a Samuel Beckett Park területét akadálymentessé építik át, amely így testreszabott lakhatási formákat nyújt idősebb és fogyatékos emberek számára, saját, külön kerthasználattal. Az egykor felhagyott területre két új építményt terveznek, amelyekben két gondozásos lakócsoporthoz, 15 akadálymentes lakás és 20 többgenerációs lakóegység kap helyet. Ehhez kapcsolódik még egy olyan közösségi központ, amely az egész városrészt kiszolgálja. Ezt a „Kéz a Kézben Szomszédügyi Segítő Egyesület” kezdemé-

nyezte, amely már több városrészben, széles kínálatot nyújt a szociális hálózat építéséhez.

Korszerű családi lakások átépítéssel

Kirchditmoldban az 1920-as években épült meglévő lakásokat alakítják át modern családi otthonokká. Az érdeklődő csoportok a Szövetkezetnél jelentkezhetnek és részt vehetnek az új alaprajzok megtervezésében. Így egyéni kialakítású, 60 – 130 m² közötti alapterületű városi lakások létesülnek.

A többgenerációs lakás igényeinek megtanulása

Az egész tervezést és kivitelezést a Szövetkezet irányítja. Profesionális közreműködéssel (Szövetkezet) és önkéntes szerepvállalással (Segítő Egyesület) az idősek, fogyatékkal élők és családok számára megfelelő városnegyed átfogó koncepcióját fejlesztették ki. Ennek során a szereplők készek voltak a tanulásra.

A több generáció együttlakása gondos tervezést igényel, elsősorban a családok szempontjából, máskülönbön könnyen összeütközésbe kerülnek a napi életvitellel kapcsolatos különböző érdekek, mint pl. a tevékenység és a nyugalom iránti igények.

Hűsz akadálymentes lakás épül

- A Szövetkezet sokrétű lakáskínálatot nyújt az időseknek és a fogyatékkal élőknek
- A szereplők nyitottsága a tanulásra sokrétű lakáskínálatához vezet
- Előtérben a potenciális lakók igényeinek pontos felmérése
- Új bejárat a Breitscheid utcából a lakóprojekthez

Samuel Beckett Park: itt épül a két lakásprojekt

RÉSZIDŐS OTTHON IDŐSEBB BEVÁNDORLÓKNAK

Oberhausen-Tackenberg, A lakásért – nemzetközi lakás

Egy öreg fogadóban lakom, 300 EUR bért fizetek. A lépcső nagyon meredek. Ha itt leesnék, minden csontom összetörne. **(Egy érdekelte a modelkísérletben)**

Központi résztvevők: Oberhausen Város Polgármesteri Hivatala, Gyermek, Ifjúság- Család-ügyi és Szociális Ügyosztály, Tervezési Ügyosztály; WohnBund-Beratung NRW Kft. Bochum; SeniorenNetzwerk, Oberhausen; „UMME ECKE“ Oberhausen-Tackenberg; Oberhausen Város Idős-ügyi Irodája; a helyi Mevlana-Mecset; Evangélikus Apostoltemplom; Tackenberg Városrészközpont; Oberhausen Város Bevándorlásiügyi Tanácsa

A különleges lakásigények felismerése és komolyan vétele

Az időseknek egyéni lakásigényeik vannak, de ehhez további különös szempontok társulnak az idősebb migránsok esetében. A kulturálisan sokszínű Oberhausen-Tackenberg munkásnegyedben az intézmények és szereplők egész hálózata foglalkozik ezekkel a szempontokkal, együttműködik például a már hosszabb ideje aktív helyi mecset és a szomszédos evangélikus egyház is. A városnegyedben meglévő épületek átépítésével egyedi lakáskínálatot létesítenek idős migránsok számára.

Ingázni és egyedi módon, jutányosan lakni

Sok idős bevándorló évente többször ingázik németországi családtagjai és az egykori hazájában élő rokonok között. Németországban azonban gyerekeik családjainak életformája és lakáslehetőségei is nagyon megváltoztak. Nem akarnak, vagy nem tudnak a szüleikkel tartósan vagy akár ideiglenesen sem együtt lakni. A környéken lévő kis, olcsó lakások, a szükséges kiegészítő szolgáltatásokkal lehetővé teszik az önálló lakást, továbbá a közelség és távolság új egyensúlyát is.

Jó hangulat a közös ünnepen

Időszakos otthont keresve

A különleges lakásigények feltárása

A privatizáció során az utóbbi időben sok török család vásárolt lakást a városrészen. Hogyan lehet a szülőknek kis, megfizethető lakást biztosítani? Az érdekeltekkel megvalósított műhelymegbeszéléseken mérték fel az idevágó igényeket. Az akadálymentesség számukra ugyanolyan fontosnak bizonyult, mint a rituális mosakodáshoz szükséges speciális berendezések, vagy azok a közösségi helyiségek, ahol az idős emberek a egymással találkozhatnak.

Racionális lakókörnyezet és közösségi létesítmények

Kiegészítésül a közvetlen környezetben olyan szolgáltatási és ellátási kínálatot biztosítanak, amely az idős bevándorlók igényeihez alkalmazkodik. Ezenkívül terveznek egy olyan közösségi létesítményt is, ami a családokkal való találkozásra szolgál. Így az új lakáskonceptió lehetőséget nyújt az idős migránsok lakás- és ellátási helyzetének javítására, ugyanakkor a gyerekeik családját is tehermentesíti.

- Meg kell ismerni az idős bevándorlók lakásigényeit és összefüggésekben tervezni
- A privát tulajdonosok és tartósan tevékeny szereplők sikeres integrációja
- A lakókörnyezet és a speciális szolgáltatások párhuzamos fejlesztése sikerhez vezet

EGY MAGASHÁZ, MINT A GENERÁCIÓK BÁRKÁJA

Ludwigshafen, Pünkösdi rét, „Mindenkinek alkalmas lakás”

» Nincsenek gyerekeink és örülünk, ha beköltözik egy család. Akkor lesz itt élet, hiszen mi is voltunk egyszer kicsik és mi is vadultunk. (Rita Stahl, 68 éves) «

<http://www.luwoqe.de>

Központi résztvevők: LUWOGÉ – a BASF Lakástársasága; Német Vöröskereszt – Vorderpfalz Körzeti Szövetség Egyesület; BauWohnberatung Karlsruhe

Függőlegesen szervezett új lakásformák

„Jószomszédi”, nyitott, mindenkinek megfelelő és segítő – ez a ludwigshafeni Pünkösdi réten álló Noé Ház lakóprojekt célja. 2008 közepén avatták és átfogó koncepciót nyújt az építési beavatkozások, a tanácsadás, társadalmi integráció és gondozás területén. A tizenegy emelet magas ház négy szintjén minden korosztály számára alkalmas új lakásformákat alakítottak ki. Ezek az emeletközösségek olyan külön privát területekből állnak, amelyekhez közösségi területek is tartoznak.

Négy emelet, két koncepció

Míg az első és második emeleten azok az idősek számára kialakított lakások találhatók, akiket a DRK (Német Vöröskereszt) ápol szakszerűen, addig a nyolcadikon és kilencediken emeletközösségeket hoztak létre családok, egyedülállók és úgynevezett fiatal öregek (50 év felettiek) számára. Itt feltűnik a mindkét emeletre kiterjedő közösségi helyiség, könyvtárral. Ezen a négy emeleten minden lakásnak

más a mérete és az alaprajza. További építészeti különlegességnek számít a földszinti közösségi terület, ami nemcsak a ház lakóinak, hanem a környék többi lakója számára is találkozóhelyet nyújt. Ezenkívül alkalmaztak egy „házmestert”, aki az ügyintézésrel és a rendezvények szervezésével foglalkozik. Így a ház a környék hálózati csomópontjává válik.

A negyednek a demográfiai változásokhoz való igazítása

A projekt tekintetében innovációnak számít az építészeti felértékelése, a professzionális irányítás és tanácsadás, csakúgy, mint a városrész lakóinak az önkéntes tevékenységre és a szomszédsági segítségnyújtásra aktiválása. A városnegyedben még számos többgenerációs családi hálózat létezik. A LUWOGÉ által kezdeményezett modelkísérlet célja ezért az, hogy a Pünkösdi réten minden korcsoport találjon lakáslehetőséget. Így a LUWOGÉ hosszútávú lakásbérletet talál, akik a hozzátartozóik közvetlen környezetében lakhatnak.

Igazi „blickfang” az új közösségi helyiség

- A monoton magas lakóház átépítése korszerű lakáskonceptiót valósít meg
- Közösségi terület, mint összekötő kapocs a magasház és a környék lakói között
- Professzionális vezetés a „házmester” által

KEVESEBB ÜRESEN ÁLLÓ LAKÁS EGY KÖZÖS KEZDEMÉNYEZÉS EREDMÉNYEKÉNT

Arnstadt, több generációs lakóegyüttes

» Úgy képzelem el az együttélést, mint egy faluban, ahol mindenki ismeri a másikat és köszön és részese az életének.
(Gunhilde Pense, 81 éves, a projekt társkezdeményezője és jövőbeli lakó) «

<http://www.wbgarn.siteforum.com>

Központi résztvevők: Arnstadt Város Lakásépítő Társasága Kft.; Egyedül Helyett Együtt – Arnstadti Polgári Kezdeményezés; IG Stadtökologie, Arnstadt; Nő- és Családközpont Arnstadt Egyesület; Arnstadt Város Polgármesteri Hivatala III. Ügyosztály; StadtStrategen.Büro für integrative Stadtentwicklung; Wohnstrategen Thüringiai Regionális Iroda FGW Egyesület

Meglepő szinergia

Az arnstadti polgárok „Egyedül Helyett Együtt” magánkezdeményezése azt a kívánságot fejezte ki, hogy együtt akarnak lakni. Ezzel fordultak a helyi lakásépítő társasághoz (LÉT), amely felkarolta a javaslatot, mivel nagy üresen álló lakásállománnyal rendelkezett. Két lebontásra váró épületsorra közösen fejlesztettek ki egy átépítési koncepciót, így a létrejött szinergia mindkettőjüknek segített. A potenciális használók realizálhatják egyéni lakásigényeiket, ugyanakkor a lakásépítő társaság az innovatív lakásprojekttel nemcsak új lakókat, hanem marketing eszközt is nyert, amit célzottan használhat az új bérlők megnyeréséhez. A projekt jellemzője a különböző szereplők erős hálózatának kialakítása, és a széles megvalósítói bázis.

Egy vonzó környezet újraeledése

A modelkisérlet helyszíne egy a belváros keleti szélén lévő városnegyed. Bár a lakóterület a jó infrastruktúrája, sok zöldterülete és kedvező bérleti díjai miatt közkedvelt, az 1960-as és 70-es évek lakásállománya egyre kevésbé felel meg a mai potenciális bérlők igényeinek. Ennek az eredménye az egyre kevesebb

érdeklődő és a lakások növekvő részének üresen állása lett. A lakásépítő társaság a kezdeményezéssel való együttműködésben látja a a lehetőséget a terület stabilizálására és a lakáskínálat sokszínűvé tételére. Az átépítés az egyénileg kialakított lakásokkal bíró többgenerációs házakban teljes gőzzel halad, így az első lakók 2009-ben beköltözhetnek.

Interaktív tervezési folyamat a kezdetektől

A projektkezdés óta számos lakótér-tervezési és -kialakítási akciót folytattak le. Az érdeklődőknek szervezett műhelyekről és a közösségi lakóprojektekéről szóló kiállítás (Közösen Tervezni – Együtt Lakni) mellett egy kirándulást is szerveztek Hessenbe, hogy a már megvalósult projektekből gyakorlati tapasztalatokat szerezzenek. A sokféle területre kiterjedő tervezési folyamat azt mutatja, hogy itt nem egyszerűen „kívülről jövő” építési tervek valósulnak meg, hanem a potenciális, jövőbeli lakók aktívan rész vállalnak új otthonuk megtervezésében. A LÉT részéről a közösségi és az egyéni érdekekre egyaránt odafigyelnek. Így az oldalfolyosók eredetileg tervezett átépítését félretették, mert az érdekeltet inkább a balkonokat favorizálták.

Nyári ünnepség a projekterületen

- Egy privát kezdeményezés és a lakásépítő szövetkezet közösen átépítési projektet valósít meg
- Kirándulásokkal szereztek célzott információkat az összehasonlító projektekről
- Lebontás helyett átépítéssel értek elfelértékelődést, a városnegyed részére imázsnövelő hatással

SAJÁT KEZDEMÉNYEZÉSEL AZ ÚJ OTTHON FELÉ

Fürth, Közösség egy egykori kórházban

» A lakáscsere Karlsruheból Fürthbe csak azért volt számunkra elképzelhető, mert mint bevándorló család itt is egy közösségi lakóprojektbe költözhattünk.
(A Kanar család két fiúval, 8 és 12 évesek) «

Központi résztvevők: Fürth Város Építési Ügyosztálya és Szociális Ügyosztálya; Másként Lakni Lakossági Egyesület; AWO Szociális Szerepvállalás Fürthben Alapítvány

A környék új központjának öntevékeny kialakítása

Egyéni kezdeményezés az elköltözés helyett – ez a jelszó Fürth belvárosának nyugati részén, Bajorország legnagyobb megújítandó területén. A szociálisan gyenge és kulturálisan heterogén városnegyedben konfliktus alakult ki a lehetőleg olcsó lakásigényű, szociálisan hátrányos helyzetű helyi népesség és a megújítás során várható dzsentrifrikációs tendenciák között, melyek a szegényebb népességrétegek kiszorításával fenyegetnek. Egy ettől közvetlenül érintett, különböző nemzetiségű lakosságcsoporthoz nem akarja elhagyni a városrészt, ezért 2004-ben összefogtak a „Másként Lakni Egyesületben”. Jól működő, kulturálisan vegyes környezetet akarnak létrehozni. Ennek kell a városnegyedet úgy stabilizálnia, hogy az a szociálisan hátrányos helyzetű lakókat ne szorítsa ki, és ne is hagyja magára.

Egykori kórház új funkcióval

A legfigyelemreméltóbb eredménye az egyesületnek az AWO (Arbeiterwohlfahrt – Munkásjólét) Alapítvány használaton kívüli kórházának átépítése, ahol 16 alacsony költségű lakás létesül egyedülálló és gyerekes családok számára.

Ehhez még 200 m²-en közösségi területet alakítunk ki, terápiás teremmel, irodával és próbatermekkel. Kínálatával a ház nem csak kitarul a környező városrész számára, hanem annak felértékelődéséhez is hozzájárul. A mágn kezdeményezésű projektet a város erősen támogatja, látva annak úttörő szerepét. Már azon gondolkodnak, hogy más városrészekben is hasonló projekteket indítsanak el.

Lakás, kultúra és közösségi élet egy fedél alatt

Az átépítési projektben különböző szempontokat kapcsolnak össze egymással: az átépítés fenntartható, akadálymentes és energiatakarékos építési móddal valósul meg. Központi cél ugyanakkor a már működő közösségi szolgáltatók összetételalkotása, mint például a „Fürthért Önkéntes Ügynökség” és a „Kultúrhíd” szociális intézmény egyes egységeinek összehozása az épület közös területén. A projekt innovatív potenciálja a lakók kifejezett önszerveződéséből, valamint a környék iránti polgári és interkulturális elkötelezettségéből adódik.

A potencións jövöbeli lakók és az egyesület tagjai

- Az egyéni kezdeményezés erősíti a szociálisan és strukturálisan gyenge városrészt
- Az üresen álló területet lakó és közösségi használattal nyerik vissza az emberek számára
- Az intelligens hálózatalakítás más szociális intézményekkel növeli a lehetőségeket

Az egykori kórházból attraktív lakóépület lesz

A TANÁCSADÁSSAL ALAKÍTOTT GENERÁCIÓVÁLTÁS

Flensburg-Mürwik, környékorientált lakásállomány-fejlesztés

A családdal jelenleg egy kis lakásban lakunk. A következő 10 évre Mürwikben keresünk házat. Jól el tudjuk képzelni, hogy idős emberekkel lakjunk együtt, pl. úgy, hogy odaköltözünk valakihez.

(Maria S. lakó, 44 éves, két kisgyerek édesanyja)

Központi résztvevők: Flensburg Város; Önsegélyező Építőegylet Szövetkezet; konsalt Város és Térségelemzési és Projektfejlesztési Kft.; ELBBERG Stadt-Planung-Gestaltung, Kruse-Schmetter-Rathje Pjt.

A lakások kondicionálása a jövő számára

Hogyan lehet az 1950-től 1970-ig épült főként egy- és kétlakásos családok házákból álló környéken a lakóteret a jövő számára megfelelővé tenni? Mürwikben, Flensburg legnépesebb lakónegyedében a probléma nyilvánvaló: a gyorsan emelkedő előregedés – a népesség 30 %-a 65 évnél idősebb – mellett hiányzik a fiatalok, különösen családok ideköltözése. Ennek a házak már korszerűtlen alaprajza és kialakítása, a környezetből hiányzó szolgáltatások, valamint a túl magassá vált lakbérek a legfőbb okai. A problémát Flensburg városa innovatív módon kezeli. Egyaránt épít a lakókkal és a potenciális ideköltözőkkel való átfogó párbeszédre és az alternatív használati és finanszírozási koncepciók kifejlesztésére is. A város ezzel élen jár egy olyan helyzet kezelésében, amely Németországnak szinte minden városát érinti.

A tanácsadás a tanácsadónak és a tanácsot kapónak is segít

Aki tanácsot akar adni, annak tudnia kell, mi az ami valójában megvalósítható. A hivatásokat átfogó együttműködésben és külső támogatással a város kijelölte a környék felfelértékelésének határait és lehetőségeit: cél az, hogy Mürwiket a fiatalabb generációk szá-

mára vonzóvá tegyék, úgy, hogy emellett az idősödő ottélők változó igényeit se hagyják figyelmen kívül. A siker kulcsa a területen egy olyan tanácsadó iroda felállítása, ahol a város tanácsadóként megtudhatja, milyen konkrét igények léteznek, és így a kínálatát ennek megfelelően tudja kialakítani. Ugyanakkor a lakóknak és a potenciális használóknak, mint tanácsot kapóknak, van egy olyan kiindulási pontjuk, melyek őket az érdekeik és kívánságaik felismerésében és megvalósításában segíti.

Egy sokrétű szolgáltatási csomag kínálata

Tanácsadást működtetnek a generációk együttélésének különféle modelljeihez, pl. az idősebbeknek saját házukba fiatal család befogadásához. A kínálatban szerepelnek továbbá olyan alternatív koncepciók, mint az építő- és lakóközösségek, információk az új technológiák alkalmazásához, valamint innovatív finanszírozási modellek is. A tanácsadásban a személyes és az általános kombinációja is működik. Különféle szakembereknek a finanszírozási és az átépítési lehetőségekről szóló rendszeres előadásai szolgálják a lakosság érdeklődésének felkeltését, az egyéni tanácsadás pedig a konkrét átépítési lehetőségek kialakítását.

Közös korszátával összekötött beszélgetés az elképzelésekről a városnegyedben

- Flensburg sok német város régi problémájával néz aktívan szembe
- A tanácsadással az idősök és fiatalok egyaránt megnyílnak az alternatív átépítési koncepciók felé
- A helyi tanácsadó iroda az átépítéssel megvalósuló generációcsere-lódés magja

ÚJ LAKHATÁS, MINT A GENERÁCIÓK KÖZÖTTI HÍD

Lübbenau Újváros, Sokszínű lakás a városnegyedben

» Újszerű, de miért ne? Az ilyesmit csak egyszerűen ki kell próbálni. Hisz minden olyan jól néz ki! (érintett lakásbórlónó, az 50-es éveinek közepén) «

<http://luebbenaubruecke.de>

Központi résztvevők: Lübbenau/Spreewald Város; WIS Spreewaldi Lakástársaság Kft.; GWG Lakásépítő Szövetkezet, Lübbenau/Spreewald; Konzept+Projekt, Potsdam

Kevesebb lakás, jobb lakásviszonyok

A kohászati ipar hanyatlása az 1990-as években Lübbenau Újvárosban nagyszámú üresen álló lakáshoz és növekvő előregedéshez vezetett. Most azonban minden generáció számára „jól élhető” városrészé kell fejlődnie. Ennek érdekében a lakásállomány egy részét viszszabontják és a megmaradó lakóterületet úgy alakítják át, hogy az a városrész jövőbeli lakói, elsősorban a fiatalok, de a lassan öregedő idősebbek számára is vonzó legyen. Az új lakók bevonása a tervezésbe éppúgy növeli az aktivitást, mint az eddig hiányzó, generációkat átfogó szolgáltatási kínálat (pl. reformház, optikus és fogászat).

Egy Híd jelenti a kezdetet

A fejlesztés útját már a modelkísérlet előtt, a település és az illetékes lakástársaság részvételével létrehozott Lübbenau-Híd együttműködés készítette elő. A számos részprojektre különböző olyan kulturális akciókkal hívják fel a figyelmet, mint pl. a Spreewald-Mütherem. A modellkísérlet négy különálló építési modulra irányul, amelyek mindegyikének generációkat összekötő funkciója van. Emellett a hátrányos helyzetű és a fogyatékkal élő emberek szociális integrációját is szolgálják.

Az átépítés összehozza a fiatalokat és az időseket

Már 2007 végén társadalmi összefogással elkészült a mozgáskorlátozott-lakás modul. A létesítmény 24 akadálymentesített lakóegységet tartalmaz, melyekből négyet fogyatékosok számára alakítottak ki. Egy másik részterület a gyerekek és idősek háza. Egy korábbi napközi otthon használatát módosították, így most a szociálisan hátrányos helyzetű családok iskolás korú gyermekeinek nyújt tartózkodási lehetőséget, akiknek segítenek a házi feladatok elkészítésében és szabadidős programokon is részt vehetnek. Egy életvezetési és családsegítő iroda mellett még öt idősek számára megfelelő lakás is felépült. Ezekben túlmenően a Harmónia Házával egy találkozóhely létesül. Az elsődleges cél itt az, hogy az idősebb lakók számára aktivitások és rendezvények céljára teret biztosítsanak. Ennél a projektnél is figyelembe veszik azonban a generációkat összefogó aspektust. A ház konyhájában az idősek a gyerekekkel közösen főzhetnek a spreewaldi tradíciók szerint.

Már elkészült: a fogyatékkal élők lakásainak modula

- Magas városépítési és építés-kulturális minőség a város fejlesztői szerepvállalása révén
- Városépítési és építészeti szabályok rögzítése a generációkon átvélő kialakítás érdekében
- Rugalmas tervezési koncepció, amely a jövőben is válaszolni tud a változó igényekre

Bővebb információ:

Magyar Urbanisztikai Tudásközpont Nonprofit Kft.

1094 Budapest, Liliom utca 48.

Ongjerth Richárd

ügyvezető

Tel: 06-1 215 794

Fax: 06-1 215 5162

E-mail: mut@mut.hu

www.mut.hu